

IZ SVETA TIŠINE

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

► **Vpliv epidemije covid-19 na delo zveze in društev gluhih in naglušnih**

► **Kako v času izolacije ohraniti zdravo pamet**

► **Pokojnine v letu 2020**

► **Starševstvo na preizkušnji**

Izdajatelj:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24, Ljubljana,
telefon: 01/500 15 00
telefaks: 01/500 15 22

Spletna stran:

www.zveza-gns.si

Zbrala in uredila:

Tina Grošelj,
urednistvo.ist@zveza-gns.si

Uredniški odbor:

Valerija Škof, Aleksandra Rijavec Škerl,
Valentin Jenko, Tone Petrič

Lektorica:

Darka Tepina Podgoršek

Oblikovanje: Artmedia

Tisk: Tiskarna DTP

Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljavanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS.

Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo.

Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografija na naslovnici:

Štirje predsedniki na izrednem srečanju o delovanju političnih institucij v času krize. Z leve: predsednik Državnega zbora Igor Zorčič, predsednik republike Borut Pahor, tolmačka slovenskega znakovnega jezika Mojca Korenjak, predsednik vlade Janez Janša in predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca.

Foto:

Danijel Novakovič, STA

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo.

Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBVESTILO UREDNIŠKEGA ODBORA

Pred vami je majska številka glasila Iz sveta tišine. V njej smo zbrali aktualne prispevke, ki so zaznamovali življenje oseb z okvaro sluha med epidemijo bolezni covid-19.

Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana. Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si.

Nekatere pomembne informacije iz časopisa pripravljamo tudi v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ). Pri nekaterih člankih v glasilu Iz sveta tišine boste našli QR-kodo in z nameščeno aplikacijo Slovar SZJ si boste lahko članek ogledali na mobilnih napravah v obliki videoposnetka v SZJ. Bralnik QR-kode je dostopen na aplikaciji slovarja SZJ. Navodila za prenos aplikacije in uporabo QR-kode so napisana na strani 5. Ker so videoposnetki namenjeni gluhim uporabnikom SZJ, niso opremljeni z zvokom. Želimo vam prijetno branje. ●

Uredništvo

NAVODILO AVTORJEM

Besedilne datoteke

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

Slikovne priloge

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvorno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti. Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil oziroma jih objaviti brez fotografij. ●

Uvodnik

▣ Tina Grošelj

Ljudje so v tem kriznem času, ko jih je novi koronavirus popolnoma prestrašil, precej zbegani. Razglasitev pandemije je marsikomu povzročila stres. Ko k temu prištejemo še izgubo službe, upad lastnega posla in slabe odnose z družinskimi člani, so to okoliščine, ki človeka lahko spravijo na rob obupa. Da bi ohranili zdravo pamet, je pomembno krepiti zavedanje, da bomo z upoštevanjem ukrepov virus zajezili. Da to zmoremo. Da bomo kmalu spet lahko opravljali svoje delo. Trenutne razmere pa vzemimo kot priložnost za vse tisto, kar bi morali postoriti že davno, pa ob rednem urniku nismo utegnili. Tudi kot izziv, da postanemo bolj človeški. In ob spoznanju, da materialni svet ni edini, ki nas lahko osreči.

V idealnem svetu bi vsi ljudje razmišljali konstruktivno in ukrepi države ne bi bili niti potrebni, ker bi se vsak zavestno vedel samozaščitno, torej tako, kot da je sam okužen. Vendar ne živimo v sanjskem svetu, zato so tukaj ukrepi, ki so usmerjeni h kolektivnemu cilju: zajezitvi epidemije.

Osamitev lahko pri človeku povzroči precej stresa, pa tudi panike in nelagodja pred neznanim. Pri ljudeh opažam več strahu. Že dvakrat sem doživela kričanje gospe na ljudi na sprehajalni poti PST. »Pojdite stran! To ni dva metra razdalje! Postavite se v vrsto!« je bruhalo iz nje, ko je mimo nje korakala štiričlanska družina. Ja, strah pred okužbo s tem nevidnim virusom je načel živce. Zato je zdaj bolj kot kadar koli prej pomembno, da najdemo sprostitev. Kakršno koli. Da telovadimo, se sprehodimo, kaj popravimo, zašijemo, preberemo, počistimo, se več pogovarjamo, komuniciramo na daljavo itd. Treba se je naučiti tehnik sproščanja, saj je to ključ do dobrega počutja. Gibanje ima številne pozitivne učinke na dušo in telo. Dobrodejno vpliva na počutje pa tudi na samopodobo in imunski sistem. Bolj ko ste s seboj zadovoljni, boljše odnose lahko udejanjate. Ne nazadnje pa je gibanje tisto, ki nam daje energijo za boljše spoprijemanje s stresom.

Da bi se počutili dobro, je treba vsak dan, v času izolacije pa toliko bolj, dosežati rezultate oziroma izvajati koristne stvari. Treba je sleči trenirko, se obriti, umiti, urediti. Predvsem pa slediti dnevnomu ritualu, poudarja psiholog dr. Matej Tušak. Če tega opustite in večino dneva preležite, ob tem pa pojedete še velike količine nezdrave hrane, je neizogibno, da se sčasoma kopičijo kilogrami, čedalje bolj ste utrujeni, predvsem pa apatični, tesnobni, vznemirjeni in depresivni. To pa je popoln recept za osebno katastrofo.

V teh časih je nujno obuditi tudi timsko razmišljanje, boj za kolektivno dobro. Da s samozaščitnim ravnanjem zaščitimo najšibkejšo prebivalce – starostnike, ki jih ta virus najbolj ogroža. Samo spomnite se, kako smo dihali skupaj v času evropskega košarkarskega prvenstva. Pa tistih vrhunskih tekem v odbojki in rokometu! Ko ni bilo junaka, ki ne bi poskakoval ob vzklilikih »kdor ne skače, ni Slovenec«. Ali pa legendarne zmage slovenske gluhe košarkarske reprezentance leta 2004 v Ljubljani, ko se je na tribunah trlo navijačev iz vse Slovenije. Takrat so vsa srca bila

za skupni cilj, za zmago gluhih košarkarskih junakov. Takratna zmaga še danes priključuje čudovite spomine in hitreje požene kri po žilah.

V takih razmerah prav tako potrebujemo odločnega vodjo, poudarja dr. Tušak. Enako kot je to ključno pri volkovih, so bili tudi v pomembnih svetovnih zgodovinskih preobratih najpomembnejši ljudje, ki so vsak na svojem področju izstopali in poskrbeli za nov list v zgodovini. Mednje se zagotovo uvrščajo Napoleon, Nelson Mandela, Steve Jobs in številni drugi.

Verjetno kdo po dobrem mesecu dni vsakodnevnega in celodnevne preživljanja časa z družino obdobje osamitve občuti kot kazen. Morda se bo izkazalo, da v preteklosti nismo ustvarili dobrih odnosov. Da bo treba nekaj korenito spremeniti. Odnosom, profesionalnim ali družinskim, se namreč ne da izogniti. Brez njih preprosto ne gre. Sproščujoče je, da jih začnimo s ščepci smeha in pozitivne usmerjenosti. Čas bo pokazal tudi, kakšen zgled dajemo svojim otrokom. Ti so naše ogledalo. Verjetno je vsak med nami to že slišal, pa še vedno so starši, ki o svojem otroku govorijo: »Nič ne poslušaj, ne uboga, cele dneve bi igral igrice, nič ga ne zanima.« Marsikateri otrok žal raste ob slabem zgledu. Zato je nujno, da najprej počistimo pred svojim pragom. Začnemo z majhnimi koraki in spremembami navad. Postopoma. Otroku potrebuje vzgojo s primerno stopnjo avtoritete. Potrebuje red, zgled, pravila, kazni in nagrado. Raziskave namreč kažejo, pravi psiholog Tušak, da so otroci, ki znajo počakati, ki so disciplinirani in deležni vzgoje, pri kateri so nagrajeni in prav tako kaznovani, uspešnejši in v življenju več dosežejo. Nasprotno se razvijeni otroci razvijajo v neuspešne in nezadovoljne posameznike.

Najboljša naložba v času osamitve je tista, ki jo namenite svoji samopodobi in odnosom z najbližjimi. V trenutnem stanju to prinaša takojšen učinek, dolgoročno pa uspeh, ki ga boste želi vse življenje. Psiholog Tušak je sestavil sijajen spisek opravil, ki vam lahko pomagajo začeti. Velja upoštevati njegove predloge. Vsak dan delaj za svojo boljšo samopodobo. Sestavi urnik opravil. Ohrani svoje rituale. Uredi se. Discipliniraj najprej sebe, nato otroke. Ko začne v tebi rasti napetost, pojdi na zrak. Poskrbi za konstruktivno komunikacijo. Telovadi. Sproščaj se z jogo ali meditacijo. Delaj stvari, za katere prej ni bilo časa. Beri knjige. Zmanjšaj čas na družbenih omrežjih in za gledanje televizije. Poskrbi za humor. Obdaj se s pozitivnimi ljudmi, prekini pa stike z negativnimi in prepirljivimi. Predvsem pa načrtuj prihodnost. Zastavi si cilje in začrtaj pot, po kateri jih lahko dosežeš. Če si nagnjen k negativnemu razmišljanju, začni s petimi minutami pozitivnega razmišljanja na dan in ta čas vsak dan podaljšuj. Vaja dela mojstra je rek, ki velja tudi tokrat. To je pomembno tudi zato, da bomo ta čas dojeli kot neponovljivo priložnost, da uresničimo stvari, za katere nam sicer v vsakdanjem hitenju prevečkrat zmanjka časa.

Za konec pa spodbuda: do najlepših krajev ne vodi nobena bližnjica. Prehoditi je treba vso pot. Srečno, vztrajno in zdravo! ●

S sekretarjeve mize

»Ne učimo se za šolo, ampak za življenje.«
Seneka ml.

Izredna številka Iz sveta tišine – koronavirus v Sloveniji

Koronavirus je močno zaznamoval življenje vseh, med njimi tudi naše organizacije društev gluhih in naglušnih ter uporabnike, ki so v tem času poleg splošne stiske podvrženi stiskam pri dostopnosti informacij in izvajanju javnih storitev v omejenem obsegu. ●

Foto: Nebojša Tejić, STA

Izredne razmere v RS – tolmačene informativne oddaje na RTV Slovenija

Največ dela je bilo usmerjenega v pogovore z odgovornimi na RTV Slovenija, da se v teh izrednih razmerah omogoči dostopnost tudi osebam z okvaro sluha. RTV ima vzpostavljen protokol za izredne razmere, zato smo bili priča razširjeni ponudbi tolmačenj informativnih oddaj na RTV Slovenija. Veliko dela je na tem področju opravilo tudi Združenje tolmačev za

Tolmačenje novinarske konference Vlade RS (Foto: Nebojša Tejić, STA)

SZJ, ki v teh izrednih razmerah uspešno koordinira tolmače. ●

Tolmačene novinarske konference v živo in na RTV Slovenija

Tudi na tem področju so potekali pogovori z vodstvom RTV Slovenija in Uradom za komuniciranje, ki je na podlagi številnih pogovorov omogočil, da se na sami konferenci pojavlja tolmač in v kadru na RTV. Hvala vsem za trud in delo. ●

Tiskovna konferenca Vlade RS s tolmačem in podnapisi

Velika vrzel – 100-odstotno zanesljivo sprotno podnaslavljanje

Čeprav so po novinarskih konferencah v arhivu dostopne vse te oddaje s prepisom ali so podnaslovljene, se je v teh izrednih razmerah pokazala velika luknja v sistemu, ko je več kot 70.000 oseb z okvaro sluha v Sloveniji prikrajšanih za sprotno informacijo. Te ose-

Podnaslavljanje na TV SLO

be ne uporabljajo znakovnega jezika in za sprotno informiranje nujno potrebujejo sprotno, stoodstotno zanesljivo podnaslavljanje. ●

Strokovna komisija Ustavne komisije DZ je končala delo in poslala svoj predlog Ustavni komisiji DZ v nadaljnjo obravnavo

ZDGNS je oblikovala predlog besedila Ustavne spremembe. Vlada RS ga je sprejela in z manjšimi redakcijskimi popravki poslala v Državni zbor. Strokovna skupina Ustavne komisije DZ je besedilo obravnavala, ga deloma spremenila in poslala v nadaljnji postopek. Če bo delo Državnega zbora potekalo nemoteno, lahko še letos pričakujemo spremembo Ustave RS. ●

Prenova sistema kategorizacije vrhunskih športnikov na Olimpijskem komiteju Slovenije (OKS)

Športna zveza gluhih Slovenije je v sodelovanju s Paraolimpijskim komitejem športa invalidov pristopila k prenovi sistema kategorizacije športnikov invalidov. OKS bo v kratkem tudi objavil prenovljen sistem kategorizacije. ●

Marino Kegl, najboljši gluhi tenisač

Anton Petrič imenovan za generalnega sekretarja Evropske športne zveze gluhih (EDSO)

Anton Petrič, Ksenija Klampfer, Mladen Veršič

Anton Petrič, strokovni sodelavec ZDGNS in sekretar Športne zveze gluhih Slovenije, je bil zaradi svojega dolgoletnega dela, pozitivnosti in strokovne usposobljenosti povabljen in nato tudi imenovan za generalnega sekretarja EDSO. Iskreno čestitamo za doseženo imenovanje in mu želimo, da bo lahko poleg rednega dela na ZDGNS in SZGS usklajeval delo na EDSO. ●

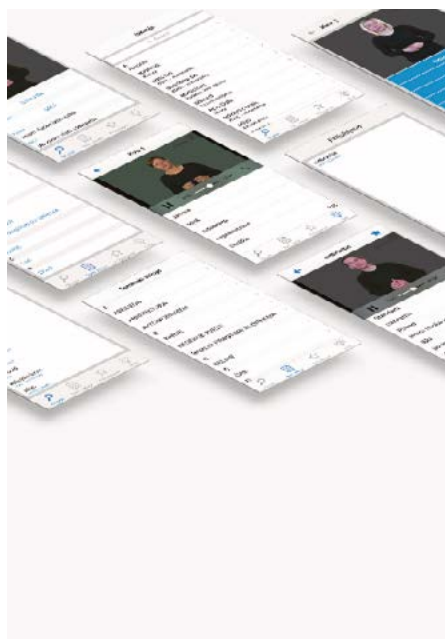
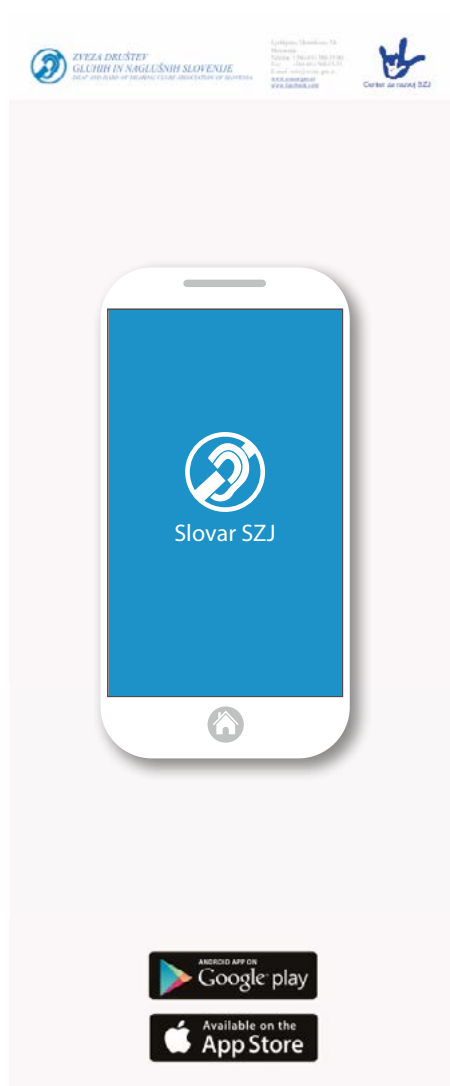
Prilagoditve organizacije dela v društvih in na ZDGNS

Zaradi posebnih ukrepov Vlade RS je delo v društvih, Združenju tol-

Foto: Danijel Novakovič, STA

mačev in na ZDGNS prilagojeno trenutnim razmeram in se stalno prilagaja glede na potrebe in ukrepe. Vsem uporabnikom, strokovnim sodelavcem in drugim želim zdravja ter notranjega miru v teh izrednih razmerah. ●

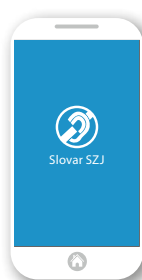

QR-KODA

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR-kod. Uporaba QR-čitalca je preprosta:

Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).

Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR-kodo na listu gasilca IST.

1 Namesti aplikacijo

2 Poskeniraj QR-kodo

3 Predvajaj video

VPLIV EPIDEMIJE NA DUŠEVNO ZDRAVJE

✎ Tina Grošelj

Omejeni stiki, spremenjena rutina, skrb za zdravje, otroke, šolo, dohodke in občutek, da virus na vsakem koraku preži na nas. Vse to lahko povzroči neprijetne občutke, kot so tiščanje v prsih oziroma tesnoba, pospešeno bitje srca, spremenjen tok misli, depresivnost, strah, potrtost, žalost, jezo, tudi dolgčas. Zaradi korenito spremenjenega načina življenja, ki ga je povzročila epidemija koronavirusa, je tak odziv pričakovan in razumljiv. Če pa je vaša stiska prehuda in ji sami niste kos, se posvetujte s psihiatrom. Za zdaj delujejo nemoteno. Obrnete se lahko tudi na dežurni sprejemni center v vašem kraju. Na voljo sta vam tudi Klicni center za osebe z okvaro sluha, dosegljivi so 24 ur na dan na številki 031 777 600. Pomoč, svetovanje ali kakršno koli drugo informacijo vam ponuja tudi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije. Pišite jim na svetovanje@zveza-gns.si.

Kaj lahko v tem obdobju naredite sami, svetuje Natalija Spark, tolmačka slovenskega znakovnega jezika in magistrica psihosocialne pomoči, ki vse življenje biva in dela z osebami z različnimi invalidnostmi. Kot pravi sama, zna stopiti v čevlje posameznika, ki v nekem trenutku svojega življenja ne najde moči za nadaljnji korak, in mu z različnimi tehnikami da (po) moč. Njena strast je raziskovanje področja vzgoje otrok: »V vsakodnevni praksi se srečam s prestrašenimi in zmedenimi starši, ki ob

Če čutite, da potrebujete pomoč, jo poiščite. (Foto: Delo)

poplavi nasvetov o vzgoji nemaleokrat pozabijo na zdravo kmečko pamet. Sama sem to življenjsko nalogo že opravila in lahko rečem, da mi je uspelo.« Njena strast je tudi priprava ljudi na kakovosten prehod iz aktivnega v tretje življenjsko obdobje, kot imenujemo čas ob upokojitvi.

Ljudje že od pradavnine živimo v skupnosti, kjer se drug od drugega učimo, ustvarjamo bližino, se prepiramo, si pomagamo in smo ne nazadnje vse življenje »odvisni« drug od drugega, pojasnjuje Sparkova: »Zavedati se moramo, da smo ljudje socialna bitja in da vsaka prekinitvev odnosa lahko človeku povzroči negativne občutke. Če pogledamo malo širše na izolacijo ali prepoved druženja,

lahko vidimo, da je to ena od najhujših oblik kaznovanja. Kot pravi Foucault v svojem delu Nadzorovanje in kaznovanje, z osamitvijo kaznujemo dušo. To je kazen, ki učinkuje v globino, na srce, misel in voljo. Posledica takih dejanj v daljšem časovnem obdobju prinaša vedenjske, kognitivne in čustvene posledice.«

Če se vrnem na današnje razmere, nadaljuje Natalija Spark, ko smo ljudje v izolaciji že mesec dni, je marsikdo ta čas porabil pretežno za sedenje pred televizijo, kjer vsakodnevno spremlja skrb vzbujajoče novice iz domovine in sveta. Sprejema navodila o samozadržanem ravnanju. Ljudje pa se spoprijemajo tudi z dolgočasjem, izgubo dohodka, skrbmi zaradi

negotove prihodnosti. Ob vsem tem je pričakovano, da se, ob šibki samopodobi, opuščeni dnevni rutini in skrbi za telesno in duševno zdravje, povečujejo nemir, nezadovoljstvo, pa tudi strah. To pa je idealna kombinacija za negativno psihološko stanje posameznika.

Da bi si zagotovili varnost in stabilnost uma in duha, strokovnjaki poudarjajo, da je pomembno vzdrževati rutino, red, disciplino in predvidljivost. Naj se to še tako čudno sliši, ljudje to potrebujemo. Sparkova svetuje, da tudi v času izolacije vstanete ob svoji običajni uri, pozajtrkujete in načrtujete dan. Šoloobvezni otroci naj preverijo svoje zadolžitve in jih opravijo, medtem ko vi delate za službo ali opravljate drugo delo. Predvsem pa je treba čas dela načrtovati, da se obveznosti ne razpotegnejo čez ves dan. Čas naj bo smiselno razporejen tudi doma. Za kuhanje kosila naj se partnerja izmenjujeta, če so otroci dovolj veliki, jih vključite v delo, svetuje Marko Juhant, specialni pedagog. Predvsem pa skrbite za spoštljivo sporazumevanje. To je ena od najpomembnejših veščin, ključna za dobre odnose. Delo razdelite tako, da vsak v gospodinjstvu, seveda starosti primerno, nekaj prispeva. Tudi to pripomore k razvoju pozitivne samopodobe. Sogovornica poudarja, da je pomemben tudi čas za telovadbo: »Telesna aktivnost varuje pred tesnobo in motnjami razpoloženja. Še posebej je pomembna za otroke, ki potrebujejo več gibanja kot odrasli. Vsak dan se gibajte tudi na prostem, seveda skladno s priporočilom medicinske stroke – ohranjajte razdaljo, ne zadržujte se v skupinah in ne na območjih, kjer je veliko ljudi. Izogibajte se alkoholu in drugim psihoaktivnim snovem. Obvezno pa naj si vsak član družine vzame tudi čas zase in naj dela, kar mu srce poželi. Po

večerji pa igrajte družabne igre, pri katerih se boste sprostiti, povezali, nasmejali, predvsem pa kakovostno preživeli skupni čas.«

Najboljša naložba v času osamitve je tista, ki jo namenite svoji samopodobi in odnosom z najbližjimi. V trenutnem stanju to prinaša takojšnji učinek, dolgoročno pa uspeh, ki ga boste želi vse življenje. Če ste že dlje časa opažali – zdaj ko ste vse dneve s partnerjem, pa je postalo več kot očitno –, da se je vaš odnos ohladil, imata odlično priložnost, da kaj spremenita. Morda za začetek napišeta seznam: šest stvari, ki jih pri partnerju cenite in spoštujete, in šest, za katere želite, da jih spremeni. Zavedajta se, da je treba za odnos delati vse življenje. Ali, kot je dejal psiholog dr. Matej Tušak, lahko da boste v tem času tudi ugotovili, s kom si ne želite več živeti, in bosta po epidemiji odšla vsak svojo pot. Ko so izčrpane vse možnosti za kakovosten odnos, je to razumna odločitev.

Da bi ohranili zdravo pamet, je pomembno krepiti zavedanje, da bomo z upoštevanjem ukrepov virus zaježili. Da to zmoremo. Poskrbite tudi za zadostno količino spanja in uravnoteženo prehrano. Pri spremljanju novic bodite zmerni: poiščite ravnovesje med vsakodnevnimi novicami glede stanja koronavirusa in poslušanjem svoje najljubše skladbe, branjem knjige, preživljanjem časa z

otroki, hišnimi opravi in telesno aktivnostjo. Zavedajte se, da se počutite tako, kot razmišljate. Zato je pomembno, da zmanjšate čas, ko ste zaskrbljeni, in povečate čas, ko ste sproščeni, igrivi, telesno aktivni ali počnete stvari, ki vas osrečujejo.

Dejstvo je, da osebe z okvaro sluha, še posebno če živijo sami in nimajo ob sebi nikogar, s komer bi se lahko pogovarjali, še težje preživljajo čas izolacije, poudarja Natalija Spark. Že tako veljajo za bolj izolirane v vsakdanjem življenju. Posebej zanje je pomembno, da negujejo stike in se sporazumevajo z znakovnim jezikom po vseh možnih in razpoložljivih kanalih, da se informirajo, vzdržujejo stike in prosijo za pomoč, če jo potrebujejo, ali pa se pogovorijo o morebitni stiski. »Če doživljate neobvladljiv stres, se potite, ne morete spati, ste povečali rabo alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi, takoj poiščite pomoč. Povežite se z osebnim zdravnikom, ta vas bo napotil k specialistu. S terapevtom se lahko povežete tudi na daljavo. Lahko kontaktirate mene ali pa se pogovorite z najbližjimi, nikakor pa ne odlašajte,« svetuje Natalija Spark kot magistrica psihosocialne pomoči.

Uspeh v življenju ni stvar sreče, naključij ali celo usode, ampak je samo in izključno stvar vaše odločitve – živi pa se le enkrat! ●

SPLETNA TV
www.spletnatv.si

Drenikova 24
1000 Ljubljana

(01) 500 15 23
spletna.tv@zveza-gns.si

Facebook/spletnaTV

Youtube/spletnaTV

Livestream/spletnaTV

STARŠEVSTVO NA PREIZKUŠNJI

✉ Tina Grošelj

Mineva mesec dni, odkar so vrtci in šole zaprli svoja vrata. Življenje se je vsem obrnilo na glavo.

Če smo se prej pritoževali, da nam ob kopici obveznosti in opravkov zmanjkuje časa za najbližje, smo zdaj tako rekoč čez noč skupaj 24 ur na dan. »To niso počitnice in otroci nimajo popustov,« poudarja specialni pedagog Marko Juhant in svetuje pristne odnose ter poglobljene pogovore. Otrokom mirno lahko tudi pustimo, da jim je dolgčas. Predvsem pa je ta čas tudi priložnost, da se starši bolj posvetijo svojim otrokom.

Zgled vleče!

Otroci so naše ogledalo. Pa vendar še vedno slišimo zgrožene starše – po kom je tako neposlušen, odrezav, brezvoljen, nemotiviran? Dokaj hitra, predvsem pa preprosta analiza vašega vsakdana vam poda pravo oceno. Ste disciplinirani in vzdržujete red in čistočo? Vlada v vašem domu prijetno vzdušje? Razvijate lepe od-

nose z najbližjimi? Katere rituale krepite, ohranjate spoštljivo komunikacijo, si delite delo, telovadite, se izobražujete? Kakšen je vaš pogled na svet – ste vedre narave ali večni pesimisti, znate izraziti čustva, objeti, se nasmejati, obenem tudi postaviti mejo, izklopiti televizijo, izključiti telefon? Morda se prenajedate, preklinjate, pijate ali verižno kadite?

Marsikateri otrok odrašča ob slabem zgledu. Zato je nujno, da najprej počistimo pred svojim pragom. Začnemo z majhnimi koraki in postopoma s spremembami navad. Šele ko smo sami disciplinirani in pozitivni, je smiselno začeti disciplinirati druge. Otrok potrebuje dosledno vzgojo z zgledom. Potrebuje rutino, pravila, spodbudo, motivacijo, kazni in nagrado ter seveda občutek sprejetosti, varnosti in ljubezni. Raziskave namreč kažejo, pravi psiholog dr. Matej Tušak, da so otroci, ki znajo počakati, ki so disciplinirani in deležni vzgoje, pri kateri so nagrajeni in prav tako kaznovani, uspešnejši in dosežejo več. Razvjen otrok pa je razvil občutek, da mora vedno biti vse

»fajn«. Starši mu izpolnijo vsako željo, odstranjuje ovire pred njim in mu preprečujejo, da bi kar koli naredil sam, da bi se soočil z neuspehi in težavami, zato se razvija v neuspešno in nezadovoljno osebo.

Več pristnega odnosa!

Najboljša naložba med izolacijo je tista, ki jo namenite svoji samopodobi in odnosom z najbližjimi. V trenutnem stanju to prinaša takojšnji učinek, dolgoročno pa uspeh, ki ga boste želi vse življenje. O tem, kako ta čas preživeti kar se da kakovostno, kako se lotiti vzgoje, izvajanja pouka na domu, ne da bi ob tem izgubili zdravo pamet, ampak izšli še močnejši, sem se pogovarjala z Markom Juhantom, specialnim pedagogom in strokovnjakom za motnje vedenja in osebnosti, ki svoje izkušnje in spoznanja iz dolgoletnega dela z otroki v obliki predavanj s konkretnimi primeri iz vsakodnevnega življenja prinaša na učitelje, vzgojitelje, starše in otroke. Je konkreten in praktičen, tako v življenju kot pogovoru. V šoli sta mu bila najljubša odmor in telovadba, danes pa čas najraje preživlja v naravi.

»Skupno bivanje in delo v resnici še nikoli ni bila praksa družin, razen podjetnikov, ki so poleti delali in imeli otroke doma. Vendar otroci niso imeli šolskih obveznosti, tako da je položaj zdaj za mnoge tako partnersko kot vzgojno naporena. Kar se otrok tiče, so mnogi starši ugotovili, da otrok ne morejo tako enostavno, kot so si predstavljali, motivirati za šolsko delo. V stilu, da si morajo učitelji spoštovanje prislužiti. Sami zdaj delajo vse, kolikor zmorejo in celo čez svoje zmogljivosti, pa otroci vse-

no ne upoštevajo navodil. Za nekatere so to prav huda spoznanja in so povzročila premik stališč glede na to, kako lahko vidijo delo učitelja. Vidijo, da ni lahko, niti z enim, svojim otrokom. Tudi njih namreč ne spoštuje, pa si to zaslužijo ...»

Rutina pomaga, da se otrok počuti varnega

»Rutina pomaga, da se otrok počuti varnega, da ve, kaj bo sledilo. Navadi se vrstnega reda, zato se ne upira spremembam, kar se pogosto zgodi, če 'programa' ne pozna. Če je le mogoče, zato ohranimo ritem odhajanja spat vse dni; pri majhnih otrocih ne delajmo razlik ob petkih in sobotah, v upanju, da bodo dlje spali, če gredo bolj pozno spat. Ne bodo, a ko bodo vstali, bodo bolj tečni kot druge dni, ker ne bodo naspani. Pomaga, če drobne rutine naredimo tudi zabavne – zjutraj ob umivanju zob z nekaj kapljicami na prstih poškopite otroka, pa vas bo tudi poškopil on nazaj, naslednje jutro pa bo komaj čakal, da pride na vrsto umivanje zob.«

Starši ustvarijo samostojnega otroka

»Starši, ki so preveč pomagali in vedno dodatno razlagali otrokom snov, zdaj plačujejo ceno za to. Tudi tisti, ki so bedeli nad nalogami, namesto da bi nad otrokom, da opravi svoje, niso napredovali iz svoje vloge učenca v vlogo starša, zato še vedno delajo naloge, sedijo zraven ... Starši, ki so napredovali in dobesedno zrasli iz vloge šolarja v vlogo starša, pa skrbijo, da otrok opravi svoje obveznosti, ne oni namesto njega. To je vloga starša. Letošnje šolsko leto, razen za devetošolce in maturante, tako ali tako ne bo pomenilo posebne prednosti za vpis v srednjo šolo ali fakulteto. Zdaj je čas, da otroci delajo sami, z minimalno količino nadzora, ki jo potrebujejo. Če ne uspe najbolje prav vsak dan, tako ali tako ne bo nobene drame. Starši pa lahko iz razvajenca v dobrem mesecu naredijo dokaj samostojnega otroka ali najstnika. A starši nimajo izobraževalne vloge. Izvajajo nadzor. Ne motivirajo in ne prosijo, temveč ukažejo!«

Otrok, ki se ne giba, v razvoju zastane

»Za gibanje je nujno poskrbeti, ker ga potrebujejo za normalno delovanje in tudi za svoj razvoj. Otrok, ki se ne giba, v razvoju zastane. Na spletu, kar na Youtubu, je veliko prispevkov o gibalnih igrah doma, takih, da so zanesljivo vsi pripomočki pri roki in da so izvedljivi tudi v majhnih stanovanjih, pa še zabavni so. Kar se predšolskih otrok tiče, ni še nihče izumil boljšega igrala, kot je ata, ki se uleže na tla, pa otroci navalijo nanj in lezejo čez njega, pod njim, pred njim, za njim, si podajajo razne predmete, se skušajo izogniti in podobno. Ata mora vedeti le to, da ne sme žgečkati otrok, posebej občutljivejših ne. Žgečkanje ni drugega kot oblika bolečine! Zabavno je tistemu, ki žgečka, ne tistemu, ki je žrtev,« še pravi priznani strokovnjak in avtor številnih knjig, kot so Punce, glavo gor, Pogrešani napotki, Družinska zakladnica, Srečni otroci in Pogovori, skupaj s Simonom Levč pa tudi uspešnica Varuh otrokovih dolžnosti. ●

INFORMIRANJE GLUHIH IN NAGLUŠNIH V ČASU EPIDEMIJE

✉ Tina Grošelj

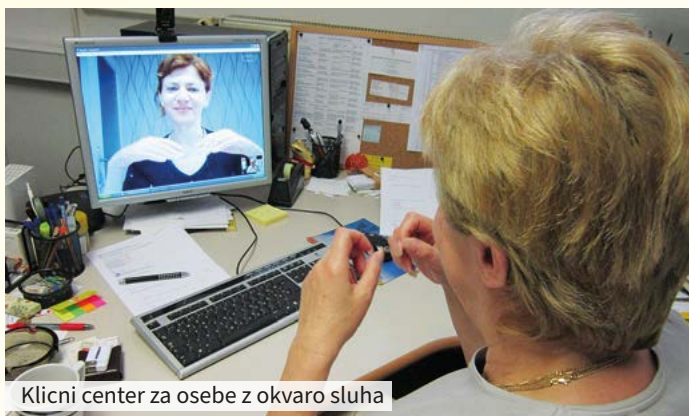

Od pojava prve okužbe s koronavirusom v Sloveniji je za gluhe in naglušne ključno zagotavljanje informacij v slovenskem znakovnem jeziku in s podnapisi. Enako kot vsi državljani tudi gluhi v teh dneh želijo vedeti, kateri so ukrepi države in druge aktualne informacije.

Spletna televizija je prilagojena trenutnim razmeram. Na www.spletnatv.si prikazuje vse dostopne oddaje TV Slovenija in državne tiskovne konference s tolmačem in podnapisi. Prav tako objavlja lastno produkcijo informativnih in uporabnih vsebin. Lahkot-

Ekipe Spletne TV na mednarodnem dnevu gluhih v Kopru

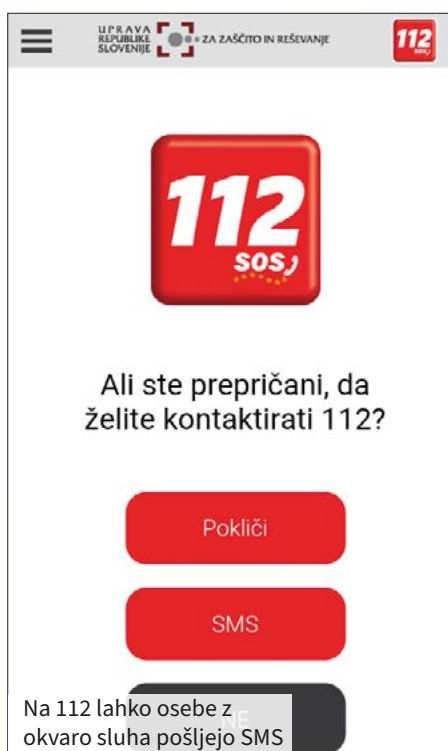
Klicni center za osebe z okvaro sluha

ne in zabavne objave pa so na voljo na družbenem omrežju Facebook/SpletnaTV.

V veliko pomoč je Klicni center za osebe z okvaro sluha. Do njega dostopate na številki 031 777 600. Pred prvo uporabo je obvezna registracija na spletni strani: kc.tolmaci.si. Na voljo so vam 24 ur na dan, vse dni v letu. Storitve izvajajo tolmačke znakovnega jezika. Z njihovo pomočjo lahko stopite v stik z zdravnikom ali drugo javno službo. Ob pojavu koronavirusa so na Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik, ki storitev izvaja, zaznali kar 50-odstotno povečanje klicev. Osebe z okvaro sluha jih lahko pokličejo tudi, če so v stiski, ki jo morebiti doživljajo zaradi omejenega gibanja in izolacije, pojasnjuje Jasna Bauman, direktorica Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Nihče si ne želi, da se znajdete v situaciji, ko nujno potrebujete pomoč, vendar je pomembno, da poznate številko 112. Osebe z okvaro sluha lahko nanjo pošljete SMS. To številko uporabljate zgolj, če je ogroženo življenje. Če sumite, da ste okuženi s koronavirusom, se obrnite na Klicni center.

Naročite se lahko tudi na SMS-obveščanje Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Prejemanje SMS-obvestil o dogodkih, novicah in pomembnih ukrepih je za uporabnike brezplačno. Priloženo prijavnico (stran 41)

KLICNI CENTER ZA OSEBE Z OKVARO SLUHA

izpolnite in jo pošljite na Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Tiskovne konference Vlade RS so vam na voljo v neposrednih prenosih na nacionalni televiziji. Kas-

Tiskovne konference Vlade so vse tolmačene v slovenski znakovni jezik in podnaslovljene.

neje so tudi podnaslovljene na naslednjih spletnih mestih: spletnatv.si, gov.si in dostopno.si.

Poleg redno tolmačenega osrednjega dnevnoinformativnega bloka ob 19h si na TV Slovenija lahko ogledate še razširjena Poročila ob petih in Odmeve, ki so na sporedu od ponedeljka do petka. Ob koncu tedna sta tolmačena tudi Prvi dnevnik ob 13h in osrednji informativni blok. Oddaje si lahko ogledate v sočasnem prenosu na TV Maribor ali TV SLO 3. Vse oddaje so vam za kasnejši ogled na voljo na spletnih straneh RTV 4D, dostopno.si in spletnatv.si.

Za ogled oddaj v neposrednem prenosu vključite podnapise na teletekstu, za prvi spored stran 771, za drugega pa 772. »Storitev deluje le ob predvajanju v živo. Časovnega zamika te opcije kabelski in IPTV-ope-

Dnevnik s tolmačem je vsak dan na TV SLO 3 ali TV Maribor.

raterji ne omogočajo. RTV Slovenija pa nima pristojnosti, povezanih s storitvami operaterjev,« pojasnjuje mag. Luka Zebec, vodja Multimedijskega centra. »Podnapisi so v čim večji možni meri zagotovljeni v neposrednem prenosu. Manjkajo pri vklopih v živo in takrat, ko prispevki nastajajo v zadnjem hipu. Podnaslavljanje v živo bomo zagotovili v čim krajšem možnem času, potem ko bo za to na voljo ustrezna tehnologija. To so posebne tipkovnice ali razpoznavna govora za slovenski jezik,« pojasnjuje mag. Mateja Vodeb, vodja Službe za dostopnost do programov RTV SLO.

Poročila ob petih, osrednji dnevnoinformativni blok ter Odmeve po rednem predvajanju v celoti podnaslovijo in objavijo na spletu. Izbor vseh podnaslovljenih oddaj najdete na spletni strani rtvslo.si/dostopno/podnapisi.

Dostopnost do napisanih aktualnih informacij je možna tudi na teletekstu. Na posebej oblikovani strani 350 so zbrane informacije o koronavirusu, vsak dan pa jih dopolnjujejo tudi na straneh 110 in 140.

Osebe z okvaro sluha v teh dneh delijo usodo s približno 1,8 milijona ljudi, ki ostajajo doma v osami-tvi. Do preklica odloka Vlade RS o prepovedi zbiranja in druženja v zaprtih prostorih so zaprta tudi vsa društva. Sekretarji sporočajo, da imajo v tem času povečan obseg dela predvsem pri individualnem informiranju. Uporabniki se nanje obračajo z vprašanji o odpovedanih zdravniških pregledih, usodi delavcev, ki so na čakanju ali pa so izgubili službo. Upokojence zanima, ali bodo vseeno dobili pokojnino, spet druge, kako bo s socialno pomočjo. Ob tem je pomembno poudariti, da je Vlada RS sprejela vse potrebne ukrepe za blažitev posledic epidemije. Preberete jih lahko v prispevku Spletne TV z naslovom Kaj prinaša megakoronski zakon.

Društva so uporabnikom na voljo na vseh razpoložljivih komunikacijskih kanalih. O zaskrbljenosti in osnovnih eksistenčnih vprašanjih gluhih in naglušnih poročajo iz Kopra, Krškega, Nove Gorice, Murske Sobotice, Kranja, Slovenskih Konjic, Maribora, Novega mesta in Ljubljane. »V teh težkih razmerah se še toliko bolj vidi pomembnost delovanja društva, da ohranimo

stike s člani, da jih pomirimo, saj je stisk veliko,« pojasnjuje Milan Kotnik, sekretar MDGN Podravja Maribor, ki poudarja tudi koristno poročanje Spletne TV.

»Starejši so rizična skupina. Zanje opravljamo nakupe v trgovini, da se ne izpostavljajo. Ugotovili smo tudi, da kljub tolmačenim vsebinam na televiziji gluhi še vedno ne razumejo ključnih informacij in potrebujejo dodatna pojasnila. Pesti jih tudi osamljenost, rabijo pogovor, zato izvajamo konferenčne videoklice,« razlaga Tine Jenko iz ljubljanskega društva, katerega predsednik Gorazd Orešnik se redno javlja z videoposnetki na družbenem omrežju Facebook. Tudi AURIS iz Kranja za svoje starejše člane opravlja nakupe v trgovini. Rešujejo tudi urgentne situacije, kot je bila prometna

Predsednik DGN LJ, Gorazd Orešnik, med nagovorom svojih članov

nesreča, pravi Zlata Crljenko, sekretarka društva.

Pomursko društvo zagotavlja dežurstvo na sedežu društva: v ponedeljek in petek med 10. in 12. uro, v sredo pa med 14. in 16. uro. »Tukaj smo na voljo za pomoč, če bi bilo treba npr. komu dostaviti živila, če komu zmanjka denarja za hrano, skratka za nepredvidene težave. Nekaj jih je prišlo po baterije,« pripoveduje Branko Gornjec, sekretar društva. Možnost nakupa osnovnih življenjskih potrebščin, zdravil in dostavo na dom ponuja tudi dolenjsko društvo.

Boris Horvat, podpredsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, izraža veliko zaskrbljenost nad dogajanjem po domovih starejših, kjer je okuženih vse več starostnikov. Potem ko so bili obiski prepovedani, pa je izrazil skrb, da so ti ljudje zdaj še bolj

Milan Kotnik, sekretar MDGN Podravja Maribor

Boris Horvat, podpredsednik ZDGN

izolirani in brez slušnega aparata, tako da so pri komunikaciji še bolj okrnjeni.

Za uporabnike slušnih aparatov in polževega vsadka je pomembno še to, da baterije lahko naročite po

telefonu ali e-pošti (Widex, Neuroth, AUDIO BM). Prejeli jih boste po pošti. Geni Močnik je sporočila, da je njihov uporabnik po pošti prejel tudi ukrivljeno cevko za olivo. ●

771

 Darja Pajk

Pandemija, koronavirus, ozaveščanje, informiranje, ukrepi, ranljive skupine, starejši, starostniki, domovi upokojencev ... – to je nekaj najpogosteje uporabljenih besed v preteklem mesecu. Če seveda izpusitim besedišče, povezano z menjavo vlade.

Spremljanje dogajanja po televiziji, radiu, spletnih medijih, videovsebinah ipd. v slovenskem in angleškem jeziku pripelje do jasnega uvida, da je dostopnost v smislu razumevanja govora v videovsebinah (o samo avdio je utopično govoriti) na izjemno nizki ravni.

Spremljanje aktualnih novic na TV Slovenija je mogoče z uporabo teleteksta (TTX) na strani 771, ki je nekaterim bolj, drugim manj poznana številka možnosti vklopa podnapisov.

Osebnost me TTX spremlja že dolga leta, od začetka izgube sluha, saj mi je takrat omogočil, da sem se vsaj deloma informirala o dogajanju, ki so ga drugi lahko ujeli mimogrede na radiu ali v TV-dnevniku. Novice včasih niso bile tako hitre.

Teletekst je sprva omogočal le branje novic, pred dobrimi 20 leti pa so začeli uvajati še podnaslavljanje nekaterih oddaj – predvsem novic. Kakovost sicer ni bila najboljša, toda bili so začetki. Seveda se je pričakovalo, da se bo kakovost z razvojem tehnologije popravila, da se bo s sprejemanjem zakonov v prid invalidom in drugim ranljivim skupinam ter poudarjanju enakosti, enakopravnosti, dostopnosti začelo razumevanje, kaj pomeni dostopnost novic, kaj pomeni podnaslavljanje v realnem času.

Predvsem pa se v času, ko je tehnologija tako zelo napredovala, res poraja vprašanje, ali ni možnosti, da bi se kakovost podnaslavljanja končno uredila.

Seveda je vse povezano s stroški, z denarjem, toda investicija je dolgoročna in namenjena vsem. Tudi tistim, ki zdaj mislijo, da so neranljivi, da nikoli ne bodo potrebovali preprostega dostopa. In nihče me ne more prepričati, da v slovenščini podnaslavljanje v višji kakovosti, kakor je zdaj, in v realnem času ni mogoče. Imamo znanje, imamo tehnologijo, tudi denar za plačevanje storitev se gotovo lahko najde, ima-

mo celo zakone in ratificirane sporazume, ki nam nalagajo dostopnost ... pa nič. Oziroma premalo. Vem, da se posamezniki trudijo, skušajo pojasniti, vendar ne naletijo na razumevanje.

Prav zdaj, v času, v kakršnem smo, si ljudje želimo spremljati novice brez prekinitev, brez mrtvih točk, brez nekajsekundnih zamikov in na programih, ki si jih izberemo, ne le na enem in edinem. Ko sem brskala po spletnih straneh, sem naletela na množico zapisov, ki so se začeli pojavljati po letu 2000 in so ogorčeno opozarjali na kakovost storitve na nacionalni TV. Seveda se poraja vprašanje, zakaj so preostale medijske hiše, kot sta npr. Pop TV in Nova24TV, ignorantske do zagotavljanja dostopnosti za osebe z izgubo sluha.

Tragikomično je tudi pojasnilo glede izpadov podnapisov pri prenosu v živo na nacionalni TV: »Podnaslovimo lahko le oddaje oz. dele oddaj, ki so posneti vnaprej, saj tehnologija ne omogoča podnaslavljanja v živo. Podnaslovljene oddaje so na voljo tudi v spletnem arhivu RTV 4D. Posebne prilagoditve potrebujejo predvsem osebe z okvaro vida ali sluha, osebe z motnjami branja in starejši gledalci.«

Ob tem se mi seveda spet poraja vprašanje ... Govorimo o staranju, o ranljivi skupini, zavedamo se, da s staranjem pešata senzorika in tudi motorika, pri marsikom pa je tudi slabša sposobnost učenja ali pomnjenja. Ali imajo res starejši v domovih vsi na voljo pametne telefone, videoaplikacije in sposobnosti brskanja po spletu?

Ali imajo vsi svojo lastno TV, znanja, da brskajo po pametni TV, jo nastavlja ter iščejo podnapise? Ali imajo svoje, ki to obvladajo in jim vse to omogočajo? Ali pa morebiti to zmore zanje postoriti osebje ob vsem delu in pomanjkanju kadra?

Realnost, kolikor sama poznam domove in tudi starejše osebe, je, da jih veliko nima niti svoje sobe, da pogosto nimajo svojih televizorjev, da nimajo pametnih telefonov, temveč poenostavljene variante z večjimi tipkami.

Televizije so v skupnih prostorih, marsikje ne ravnajo najnovejše izvedbe, niti ne nujno t. i. pametne.

Osebe je ali pa ni večje ravnanja z daljinskimi upravljalniki in večina niti ne ve, da obstaja možnost teleteksta in podnapisov (vseeno je bolje nekaj kot nič). Prav gotovo pa nimajo časa, da bi se ukvarjali z različnimi telefoni in različnimi televizijami, saj vsak zahteva svoj pristop.

Računalniki, tablice ... – seveda jih nekateri zmorejo uporabljati, marsikdo pa ne. In marsikdo nima možnosti, da bi imel računalnik, saj konec koncev vemo, da je oskrbnina draga in lahko že njeno plačevanje pomeni težavo.

Poleg tega nam mora biti jasno, da starejši ko si, slabše so tudi tvoje motorične spretnosti in tudi upravljanje vseh novih naprav marsikomu ni najbližje. Nekaj pa seveda naredi tudi pozabljivost.

Pri nasvetih in informacijah, da si lahko vse vsebine pogledamo na RTV4D in preberemo v novicah, se osebe, ki to poudarjajo, morda ne zavedajo, da teh možnosti morda marsikdo nima ali jih ne zna poiskati. Da ga morda izdaja tudi vid in da je tudi dostopnost s povečevanjem treba obvladati. In da nobena videonovica – saj poznamo videoprispevke v članku, ko ti prijazno pojasnijo, da je novica v videu – seveda ni podnaslovljena in zaman je iskanje možnosti avtomatskega podnaslavljanja.

Ob poslušanju novic nam seveda koristijo slušni aparati, indukcijske zanke, FM-sistemi, polževi vsadki ..., toda šment, skoraj vsi, ki imamo težave s sluhom, kot oporo uporabljamo tudi branje z ustnic. Na televiziji pogosto. In glej ga, zlomka, ko nam zagode tako nevaren virus, da je treba uporabljati maske, s katerimi prekriješ obraz in udušiš zvok, kar kljub pripomočkom onemogoča razumevanje.

Pripomniti pa je treba, da številni slušnih pripomočkov, sploh na starost, ne uporabljajo tako intenzivno, ohranjeno pa imajo sposobnost branja.

Žal naglušnim znakovni jezik, ki ga pohvalno uporabljajo na tiskovnih konferencah, ne koristi, saj ga velika večina oseb, ki so sluh izgubile v odrasli dobi, ne uporablja in ne razume.

Prav zato se mi zdi nedopustno, da se ne poskrbi za kakovostno podnaslavljanje aktualnih novic, tiskovnih konferenc v realnem času. In to na vseh programih pri osrednjih informativnih programih, v aktualnem času.

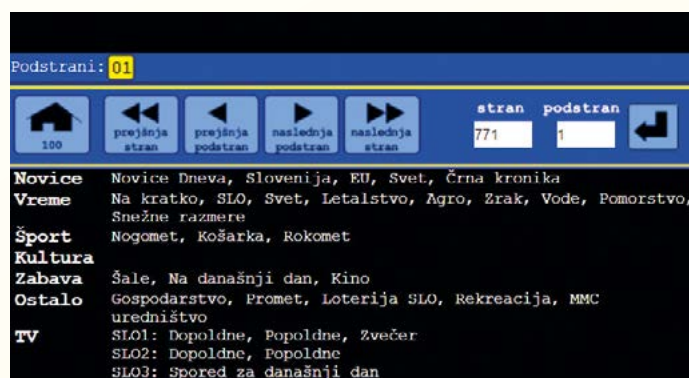
Brez iskanja podnapisov, brez vmesnih izpadov.

V preteklih 15 ali več letih smo naglušni neštetokrat opozorili na težavo, pa vendar ostajamo tako rekoč v preteklosti. Mar odgovornim res ni mar? Se res ne zavedajo, da bo koristilo to vsem? Osebnost sem

pravzaprav utrujena od stalnega razlaganja in pojasnjevanja.

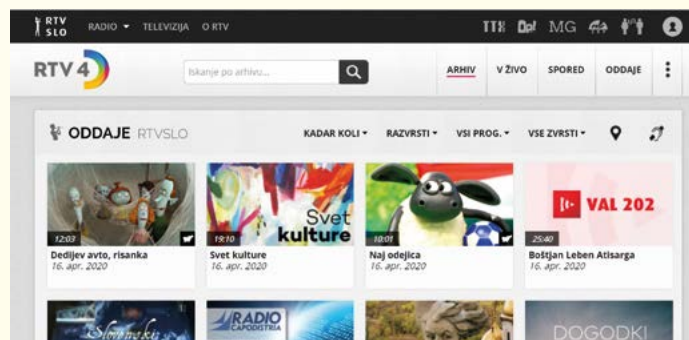
Kako pa si lahko trenutno pomagamo z možnostmi, ki so na voljo v Sloveniji?

Ena od možnosti je, da ob gledanju prvega programa na TV SLO vklopimo TXT (gumb na daljinskem upravljalniku). Pokaže se nam teletekst (ki ga večina vendarle pozna, saj obstaja že dolga leta). Na daljinskem upravljalniku odtipkamo številko 771, in če so na voljo podnapisi, se bodo samodejno pokazali. Na drugem programu TV SLO pa odtipkamo 772. Toda kot je že bilo omenjeno, se podnaslavlja le vnaprej pripravljeno besedilo in ne govor v živo. Prav tako funkcija ni na voljo pri ogledu za nazaj. Pogosto so podnapisi žal z zamikom, saj govoru lahko sledijo tudi s sekundnim ali daljšim zamikom, kar lahko poslušalca, ki podnapise uporablja kot oporo, močno zmede.

Možnost, ki je na voljo na pametnih televizijah, računalnikih, telefonih, tablicah, je prek strani RTV4D, ki jo najdemo na povezavi <https://4d.rtv slo.si/>.

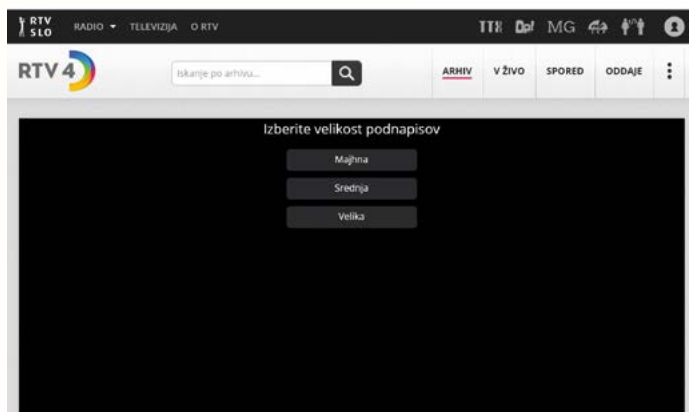
Do podnaslovljenih oddaj lahko dostopamo, če pritisnemo na rubriko Arhiv. Odpre se nam stran, na kateri v skrajnem desnem kotu vidimo ikono s prečrtanim uhljem.

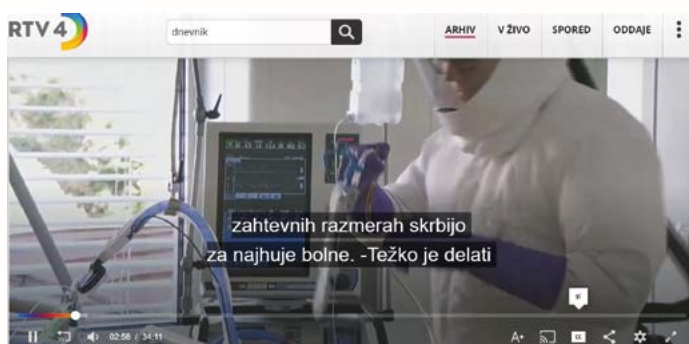
Pritisnemo na ikono, ki bo postala črna, in odprle se nam bodo oddaje, ki so podnaslovljene. Izberemo tisto, ki želimo.

Podnapisi niso avtomatično prikazani, temveč jih moramo odpreti. To storimo tako, da se v čisto spodnji vrsti pomaknemo na ikono z oznako CC (closed captioning), pritisnemo nanjo in odpre se nam okence, nad katerim piše podnapisi. Pritisnemo na oznako sl v okencu. S tem smo vklopili podnapise v oddaji. Okence zapremo na oznaki x, saj se ne zapre samodejno, in nato uživamo v branju.

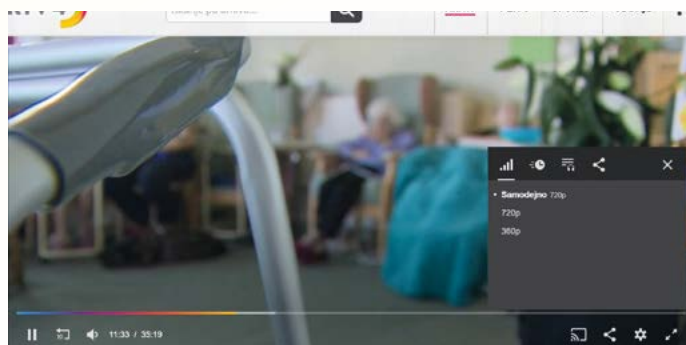
Če želimo podnapise povečati, pritisnemo na črko A+ in odpre se nam okno, v katerem lahko izberemo velikost podnapisov glede na svoje potrebe. To je zelo koristno pri osebah s slabšim vidom ali če gledamo na večji razdalji.

Podnapise lahko na črki A+ (pritisnite nanjo) tudi povečate in tako omogočite branje tudi ljudem s slabšim vidom.

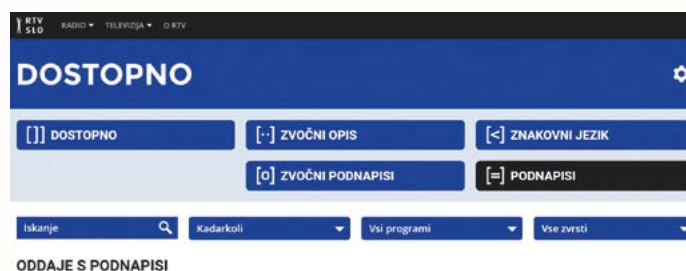
Oddaje, ki niso podnaslovljene (npr. tiste, ki potekajo v živo ali še niso pripravljene), nimajo možnosti izbora podnapisov – ni prikazana ikona CC.

Če kljub temu poskusimo in pritisnemo na ikono nastavitvev, se nam odpre polje, v katerem pa ne najdemo možnosti vklopa sl.

Poenostavljena možnost dostopanja je tudi na strani Dostopno.si na povezavi <https://www.rtv4.si/dostopno/podnapisi>.

V tem primeru v brskalnik vtipkamo dostopno.si in odpre se nam spletna stran, na kateri si potem poiščemo ustrezno rubriko za pomoč. Na skrajni desni strani je oznaka za nastavitve, s katero si lahko pomagamo pri prilagajanju podnapisov (njihove barve in velikosti). Tudi na tej strani podnapisi niso v živo, ampak je to le drugačen dostop do RTV4 oziroma prispevkov pripetih tam, je pa stran pripravljena bolj pregledno kot običajna, kar olajša iskanje.

Druge bolj poznane televizije, kot so Pop TV, Nova24TV, Kanal A in tudi vse preostale televizije v Sloveniji nimajo urejene nikakršne dostopnosti ter tako seveda onemogočajo osebam z izgubo sluha sledenje s podnaslavljanjem. ●

IZ SVETA TIŠINE

DOSTOPNOST INFORMACIJ O COVIDU-19 V DRŽAVAH ČLANICAH EU

Anton Petrič (vir: EUD in nacionalne zveze gluhih)

Evropska zveza gluhih (EUD) je pri nacionalnih združenjih gluhih v Evropski uniji, na Islandiji, Norveškem, v Švici in Združenem kraljestvu zbrala informacije o dostopnosti informacij v nacionalnih znakovnih jezikih v zvezi s covidom-19 in ukrepih za preprečevanje širjenja virusa.

EUD poudarja, da so vlade na vseh ravneh, na državni in evropski, zavezane v skladu s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov zagotoviti popoln dostop do informacij za vse v skladu s členoma 9. in 21. Konvencije ZN. Le z informacijami v nacionalnih znakovnih jezikih na nacionalni ravni in v mednarodnem kretnjah na evropski ravni imajo gluhi Evropejci v tem težkem času enakopraven dostop do informacij s pomočjo prilagojenih tehnik.

EUD iz prejetih in zbranih informacij ugotavlja, da vlade držav članic v EU in tudi v drugih državah spoštujejo zaveze iz Konvencije ZN o pravicah invalidov in si prizadevajo za zagotovitev, da bodo informacije o vladnih ukrepih za zajezitev širjenja covid-19 posredovane v nacionalnih znakovnih jezikih.

Naj navedem nekaj primerov, kako vlade obveščajo svoje gluhe državljane v znakovnem jeziku.

Avstrija

Državna televizija ORF je povečala število tolmačenih oddaj o koronavirusu. V nedeljo so tolmačili približno 10 ur različnih oddaj o aktualnih zadevah. Iz zvezne pisarne so imeli prenose v živo na Facebooku: tiskovne konference o aktualnih zadevah, tolmačene v znakovni jezik.

Deželne vlade na Predarlškem, Tirolskem, Koroškem in v Zgornji Avstriji na tiskovnih konferencah uporabljajo tolmače.

Bolgarija

Bolgarski Svet ministrov je v izredni situaciji prisluhnil bolgarski zvezi gluhih in zagotovil pomoč pri informiranju gluhe populacije s tolmači v znakovnem jeziku. Zagotovil je finančna sredstva za tolmačenje sestankov predsedstva Republike Bolgarije.

Toda medtem ko je bolgarski Svet ministrov zagotavljal tolmače televizijskim postajam, televizijske postaje niso opravile svojega dela, saj tolmačev niso prikazale na zaslonu, temveč so se osredotočile predvsem na govorce, in gluhi ljudje so občasno pogrešali informacije. Ministrstvo za izobraževanje in različne organizacije gluhih v Bolgariji ter posamezni aktivisti so na Facebooku izvedli veliko akcijo, da so tolmače postavili v isti kader kot govorce.

Hrvaška

Na Hrvaškem je na televiziji tolmačenje v hrvaškem znakovnem jeziku na voljo le na enem od programov nacionalne televizije, HRT4 (Hrvaška radiotelevizija).

Hrvaška zveza gluhih in naglušnih se je skušala dogovoriti, da bo tolmač za znakovni jezik navzoč, ko ima Uprava za civilno zaščito tiskovno konferenco, a je bilo to mogoče le nekaj dni. Ko so se razmere slabšale, so se

oblasti odločile, da bodo snemale samo izjave predstavnikov države, in tako onemogočile tolmačenje.

Prav tako so bile težave s podnaslavljanjem novic. To počne samo HRT, ki pa je zvezi gluhih in naglušnih poslala elektronsko sporočilo, da bo oddelek, ki izvaja podnapise, zaradi razmer v zvezi s covidom-19 zaprt in do preklica ne bo deloval. Hrvaška zveza gluhih je nemudoma posredovala tako pri HRT kot hrvaški vladi. Pismo so jemali resno in naslednji dan je oddelek za podnapise na HRT začel znova delovati.

Hrvaška lokalna združenja gluhih in naglušnih so se po svojih najboljših močeh trudila, da imajo tolmača znakovnega jezika na lokalni televiziji, kadar predstavniki lokalne civilne zaščite dajejo izjave. Te so prikazane na lokalnih televizijah, na primer v Istri, s tolmačem hrvaškega znakovnega jezika.

Češka republika

Češka zveza gluhih in naglušnih je v začetku pandemije koronavirusa močno pritiskala na vlado v Češki republiki in na češko televizijo, in po več pritožbah organizacij ji je končno uspelo zagotoviti tolmačenje v češkem znakovnem jeziku na državni televiziji. Vladne tiskovne konference v živo in pomembne novice se zdaj tolmačijo v znakovni jezik. Omogočeni so tudi podnapisi v teh oddajah.

Češka zveza gluhih in naglušnih sodeluje z ministrstvom za zdravje pri pripravi informativnih videopripravkov o ukrepih za preprečevanje širjenja koronavirusa, tolmačenih v češki znakovni jezik.

Nemčija

Tolmačenje nemškega znakovnega jezika je na voljo na linearnih televizijskih kanalih – npr. celodnevna oddaja na Phoenixu (vsak dan od 8.00 do 20.15) in posebni programi o krizi na Tagesschau24. Vendar je veliko dostopnih informacij v znakovnem jeziku na hibridni televiziji (HbbTV) in na internetu, zlasti v medijski knjižnici televizijskih kanalov ZDF, ARD, WDR, NDR ter MDR.

Redno pa objavljajo tiskovne konference kanclerke Angele Merkel v znakovnem jeziku.

Madžarska

Novinarske konference Operativne krizne skupine so od 6. marca dostopne gluhih in naglušnim ljudem v znakovnem jeziku. Na TV kanalu M1 se novicam lahko dodajo tudi samodejni podnapisi. Madžarska zveza gluhih in naglušnih (SINOSZ) je od madžarskega operativnega odbora za nujne primere v ministristvu za notranje zadeve zahtevala vključitev tolmača madžarskega znakovnega jezika v njihov sistem obveščanja javnosti. Zdaj imajo oblikovano ekipo z 10 zelo izkušenimi tolmači madžarskega znakovnega jezika in enim koordinatorjem za to storitev, ki delajo vsak dan in jih plača ministristvo za notranje zadeve.

Litva

Vsa uradna vladna in predsedniška sporočila se predvajajo tudi v litovskem znakovnem jeziku. Na splošno so krizne razmere prinesle številne spre-

Litovska tolmačka z zaščitno masko, ki omogoča vidno artikulacijo.

Prenos iz španskega parlamenta s tolmačem in podnapisi

membe, ki so izboljšale dostopnost gluhih. Vlada je zelo odzivna in je podprla vse predloge litovske zveze gluhih.

Tolmač znakovnega jezika stoji poleg govorca, kar se še ni zgodilo. Celo predsednik litovske vlade ne začne govoriti, dokler ne pride tolmač za znakovni jezik. Litovski zvezi gluhih je tudi uspelo zagotoviti, da so storitve za daljinsko tolmačenje znakovnega jezika med epidemijo na voljo 24 ur vsak dan v tednu po Skypu. To pomeni, da lahko gluhi ljudje kadar koli pokličejo na splošno številko za koronavirus 1808 in kadar koli prosijo za pomoč.

Poleg tega so v Litvi vzpostavili mobilne kontrolne točke za testiranje. Vendar so bile gluhim nedostopne, ker niso dovolili, da bi izstopili iz avtomobila. Zato so na mobilna testna mesta namestili tablični računalnik, ki se je po Skypu povezal s tolmači znakovnega jezika in komuniciral z gluhih skozi okno avtomobila, tako da so gluhi lahko opravili testiranje.

Španija

Španska vlada vsak dan od ponedeljka do nedelje pripravlja tiskovne konference in izjave predsednika vlade, ministrov ali kriznega odbora o ukrepih, tol-

mačene v španski znakovni jezik. Tiskovna konferenca se prenaša iz La Moncloa, rezidence španskega premierja, skupaj s sliko tolmača. Tudi španska osrednja televizijska postaja TVE 24H uporablja tolmača znakovnega jezika. Signali s televizijskih prenosov tiskovnih konferenc ali izjav vladnih uradnikov so nastavljeni tako, da zasebne TV-postaje ne morejo vključiti slike teh prenosov brez tolmača. Prenosi plenarnih zasedanjih španskega parlamenta zaradi izrednega stanja so tolmačeni v španski znakovni jezik in opremljeni s podnapisi.

Švica

Državne tiskovne konference sprva niso bile prevedene v znakovni jezik. Po posredovanju švicarske zveze gluhih tolmači znakovnega jezika zdaj tolmačijo na vseh tiskovnih konferencah za tri švicarske znakovne jezike: nemškega, francoskega in italijanskega. Tolmačene oddaje predvaja švicarska državna radiotelevizija.

Poleg tega je Zvezni urad za javno zdravje na svojem spletnem mestu objavil tudi informacije o koronavirusu v treh znakovnih jezikih, ki jih uporabljajo v Švici, in v mednarodni kretnji. ●

SLOVAR SZJ NA DRUŽBENEM OMREŽJU

Slovar slovenskega znakovnega jezika ima aktivno stran na družbenem omrežju Facebook, kjer si lahko ogledate nove kretnje, ki nastajajo in jih razvijajo v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki deluje na Inštitutu za razvoj SZJ pri Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Najdete nas na spletni povezavi www.facebook.com/szjsi.

DELO ZDRUŽENJA TOLMAČEV ZA SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK MED EPIDEMIJO COVIDA-19

📺 Jasna Bauman, direktorica Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik

V Sloveniji se je prva okužba s koronavirusom pojavila 4. marca 2020. Ker se zavedamo pomembnosti ažurnega obveščanja gluhih uporabnikov slovenskega znakovnega jezika, smo se takoj povezali z Uradom Vlade RS za komuniciranje (UKOM) za sprotno tolmačenje novinarskih konferenc in s TV Slovenija za njihov neposredni prenos. Pri tem velja izreči priznanje tako UKOM-u kot TV Slovenija, ki sta se nemudoma lotila realizacije neposrednega prenosa novinarskih konferenc s tolmačem slovenskega znakovnega jezika, kar zahteva določene tehnične prilagoditve. Programska shema na TV Slovenija se je vsak dan spreminjala, saj je cilj čim bolj ažurno obveščati javnost o dogajanju v zvezi z epidemijo. Tako smo tolmačili redne in izredne oddaje, od razširjenih Poročil ob 17. uri in Odmevov od ponedeljka do petka ter TV dnevnika ob 19. uri do izrednih oddaj Tarča in Globus, ki sta obravnavali boj s covidom-19 doma in po svetu.

Seveda pa je tolmačenje vseh rednih in izrednih dogodkov možno le ob dobri koordinaciji dela strokovne službe Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik. Nemudoma smo organizirali dežurno službo tolmačev slovenskega znakovnega jezika, saj čas novinarskih konferenc sprva ni bil vnaprej napovedan, in ob njenem sklicu smo se morali odzvati v pol ure. Prav tako smo morali biti pripravljeni na tolmačenje izrednih oddaj na TV Slovenija, za katere se ni vedelo ne dneva ne ure predvajanja, a smo tudi to izpeljali, in sicer zaradi zelo dobre koordinacije vseh vpletenih deležnikov in dobre razporeditve tolmačev slovenskega znakovnega jezika.

Vendar je takšen tempo dela za tolmače slovenskega znakovnega jezika izredno naporen. Tolmačenje tovrstnih dogodkov in oddaj je zelo zahtevno in res težko. Tolmači smo na razpolago tako rekoč ves dan vse dni v tednu, saj smo v začetku razglasitve epidemije tolmačili tudi Prvi dnevnik ob 13. uri in poročila vse do poznih večernih ur. Zaradi sprejetih preventivnih ukrepov za zavezitev širjenja koronavirusa smo tolmači prisiljeni svoje delo prilagoditi. V normalnih razmerah se tolmači menjavajo na 20 minut, kar pa zdaj zaradi varnosti ni mogoče, tako da lahko tolmači le eden tolmač. Čas trajanja novinarskih konferenc in televizijskih oddaj je različen, trajajo pa tudi 90 minut, kar je za enega tolmača zelo naporno. Zaradi neposrednega prenosa je položaj tolmača točno določen. To zahteva izredno koncentracijo ter psihično in fizično kondicijo tolmača, saj zaradi dolžine tolmačenja trpijo hrbtenica, roke, noge. To stanje najbolj opiše izjava tolmačice, ki pravi, da ima po tako dolgem tolmačenju mravljinčaste noge. Poudariti pa velja, da smo položaj sprejeli z veliko razumevanja, saj se zavedamo svojega poslanstva, kajti informacije se spreminjajo iz dneva v dan, vsak dan se sprejemajo novi odloki, odredbe, in če gluhi gledalci ne bi mogli spremljati oddaj s tolmačem, bi bili popolnoma izolirani in odrezani od sprejetih ukrepov, ki od vseh nas zahtevajo drugačen način življenja.

Ne smemo pa pozabiti še na en izziv, na katerega smo naleteli tolmači, ki tolmačimo v medijih. Tolmačenje namreč poteka v živo, tolmač se ne more vnaprej pripraviti, srečali smo se z novim izrazoslovjem,

ki ga do zdaj v znakovnem jeziku nismo poznali. Zelo veliko smo se dogovarjali med seboj, kako posamezne besede izraziti v kretnji, se posvetovali z gluhi uporabniki, saj je naš cilj nove izraze približati čim večjemu številu gluhih gledalcev.

Zelo pomembno vlogo pri obveščanju oseb z okvaro sluha je odigral Klicni center za osebe z okvaro sluha, ki deluje pri Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik. V sredstvih javnega obveščanja so objavljene telefonske številke, na katerih slišče osebe pridobijo vse potrebne informacije v zvezi z koronavirusom. Tako je tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) ustanovil Klicni center z namenom posredovanja vseh pomembnih informacij. Seveda pa te številke niso dostopne osebam z okvaro sluha, saj do želenih informacij ne morejo priti po slušni poti. In pri tem je pomembno vlogo odigral Klicni center za osebe z okvaro sluha, ki omogoča stik z uporabnikom po različnih kanalih: od kratkih SMS-ov in elektronske pošte do spletnega pogovora v živo in videoklica prek mobilnega telefona ali računalnika. Na NIJZ smo posredovali tudi prošnjo, da na svoji spletni strani objavi obvestilo, da se osebe z okvaro sluha za stik z izbranim zdravnikom lahko obrnejo na Klicni center za osebe z okvaro sluha po predhodni registraciji na spletni strani <http://kc.tolmaci.si>, kar so tudi nemudoma objavili. V želji, da bi uporabnike čim prej seznanili z znaki okužbe s koronavirusom in napotki za nadaljnje ravnanje, smo registriranim uporabnikom posredovali petsto SMS-ov z navodilom, naj kontaktirajo klicni center, če zaznajo katelega od znakov okužbe. Ker je največ »klicev« v zdravstvene domove, smo od uporabnikov že pred klicem pridobili čim več informacij o njihovem zdravstvenem stanju glede znakov okužbe, saj so telefonske številke zdravstvenih ustanov najbolj obremenjene, naša želja pa je v najkrajšem možnem času pridobiti zelene informacije in jih posredovati uporabnikom. Tako smo omogočili hitrejši odziv in zmanjšali čakalne vrste, ki so se ustvarjale zaradi prezasedenosti kličočih. Pripravili smo tudi seznam telefonskih števil pristojnih na območju celotne države za pridobivanje dodatnih informacij v zvezi z omenjenimi ukrepi.

V času izrednih razmer je osnovni namen klicnega centra presežen. Število sprejetih »klicev« se je marca povečalo za več kot 50 % v primerjavi z lanskim marcem. Ker smo pričali sprejemanju različnih ukrepov in odredb, ki od nas zahtevajo odgovorno ravnanje do sebe in drugih, so uporabniki naslavljali različna vprašanja in prosili za dodatna pojasnila: kako obvestiti delodajalca, da bodo starši ostali doma zaradi varstva otroka, kako je s prehodom iz občine v ob-

čino, ali je možna registracija vozila, kaj storiti, če je poteklo vozniško dovoljenje, ali so upravičeni do izplačila kriznega dodatka, kaj bo s pokojninami. To je le nekaj najpogostejših vprašanj, ki od tolmačev v klicnem centru zahtevajo dnevno seznanjanje s sprejetimi ukrepi in pridobivanje kompetentnih razlag.

Seveda pa čas samoizolacije, prekinitve socialnih stikov, omejenega gibanja negativno vpliva na duševno stanje uporabnikov, predvsem tistih, ki živijo sami. Zaradi stiske, ki jo doživljajo, se obračajo na klicni center in si želijo le pogovora z osebo, ki »govori njihov jezik«. Že kratek pogovor s tolmačko jih pomiri, tako da klicni center izvaja tudi psihosocialno podporo.

V klicnem centru izvajamo tudi tolmačenje na daljavo, saj je zaradi izrednih razmer tolmačenje ena na ena oteženo. Tovrstno tolmačenje smo izvajali pri prometnih nesrečah, nespornostih s sosedi, sestankih v stanovanjski skupnosti in tudi predavanjih.

Ob vsem tem pa ni zamrlo niti tolmačenje na terenu. Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik je ob prvem pojavu okužbe s koronavirusom poslalo tolmačem, ki delajo na terenu, priporočilo, naj čim več tolmačenj opravijo prek videoklica in se kar najbolj izogibajo tolmačenju ena na ena. Med priporočili je namreč tudi nošenje maske, kar pa pri tolmačenju znakovnega jezika ne pride v poštev. Največ tolmačenj na terenu poteka predvsem v zdravstvenih domovih. Res je, da so bila številna zdravljenja preložena, a je bilo kljub temu nekaj tolmačenj opravljenih glede na diagnozo uporabnika. Glede na vsa priporočila, ki so bila objavljena, smo na NIJZ naslovili vprašanje, kako je med epidemijo zagotovljeno tolmačenje gluhih pacientom. Odgovorili so nam, da tudi v tem času gluhi uporabnikom ne sme biti kršena pravica do tolmača in da je treba upoštevati vse preventivne ukrepe. Tolmačenje je v nekaterih zdravstvenih ustanovah potekalo prek videoklica, saj je zdravstveno osebje pokazalo veliko razumevanja za

Foto: Nebojša Tejić, STA

takšen način tolmačenja. Žal pa se je nekajkrat zgodilo tudi, da tolmačenje prek videoklica ni bilo dovoljeno in se je od gluhih uporabnikov pričakovalo, da vsa vprašanja posredujejo pisno.

Tolmači na terenu so bili posebej pozorni na gluhe starostnike, ki živijo sami in nimajo svojcev, ki bi jim pomagali v teh okoliščinah. Tako so jih spremljali v trgovino, jim prinašali hrano in zdravila iz lekarne ter jim vlivali občutek, da niso sami in pozabljeni. Tudi pri tolmačenju starostnikom v domovih za starejše občane so prilagodili način tolmačenja, saj velja prepoved vstopa zunanjih obiskovalcev.

Tudi tolmači na terenu so opravili vrsto klicev v imenu uporabnikov, saj je pričakovano, da se bodo uporabniki za vsa pojasnila ali pomoč obrnili na tolmače – bodisi ker so seznanjeni z njihovim položajem bodisi ker so jih vajeni. Ob tem velja zapisati podatek, da je bilo marca 2020 obračunanih skoraj 40 %

manj tolmačenj v primerjavi z marcem lani. To ne pomeni upada tolmačenj, ampak dejstvo, da tolmači za tolmačenja prek videoklica niso mogli izstaviti računa, saj ni bilo mogoče pridobiti potrditve tolmačenja. Iz tega izhaja, da so tolmači na terenu precejšnje število tolmačenj opravili prostovoljno.

Znano je dejstvo, da tolmači na terenu prehajajo iz občine v občino, čeprav po večini tolmačijo na svojem območju. Zaradi prepovedi prehajanja iz občine v občino smo tolmačem svetovali, naj imajo pri tem ob sebi identifikacijsko kartico tolmača, da bi se izognili neprijetnostim ob morebitnih kontrolah. Da je naš nasvet pravilen, potrjuje tudi odgovor Ministrstva za notranje zadeve, da identifikacijska kartica tolmača ustreza.

Če pogledamo nazaj, smo lahko ponosni na doseženo, saj se po najboljših močeh trudimo delovati v dobro uporabnikov, ne oziraje se na to, ali bomo za opravljeno delo plačani ali ne.

Naj končam z zahvalo TV Slovenija in UKOM-u za neposredne prenose novinarskih konferenc in dnevnoinformativnih oddaj, tolmačem, ki izvajajo izjemno naporna neposredna tolmačenja, zaposlenim v Klicnem centru za osebe z okvaro sluha, tolmačem na terenu, ki z veliko razumevanja pomagajo vsem uporabnikom, in strokovni službi Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik za uspešno koordinacijo dela tolmačev ter vso podporo, ki jim jo zagotavljajo ob iskanju odgovorov na različna vprašanja, s katerimi se srečujejo osebe z okvaro sluha.

Želim vam, da ostanete zdravi! ●

DELO TOLMAČK ZNAKOVNEGA JEZIKA MED EPIDEMIJO

✉ Tina Grošelj

S tremi tolmačkami smo se pogovarjali o tem, kako se je med epidemijo spremenilo njihovo delo. Kako se počutijo, ko tolmačijo vladne tiskovne konference, ki so dolgotrajne, predvsem pa so govorniki izjemno hitri, s kakšnimi izzivi so se srečale v zadnjem mesecu, v čem se je njihovo delo spremenilo in kaj so se naučile novega v tem času.

Naše delo se je spremenilo, pravi Mojca Korenjak. »Tako kot se je spremenilo življenje prav vsakega od nas. Mnogo tolmačenj je odpadlo, nekatera so presta-

vljena za nedoločen čas v prihodnost, pojavila pa so se nova. Mislim, da je v teh kriznih časih zelo pomembno, da imamo vsi državljani RS možnost dostopati do informacij iz prve roke, in to v realnem času. Samo tako se lahko zagotovi dobra obveščenost in prepreči širjenje lažnih novic. Tudi gluhi so državljani RS in tokrat prvič lahko spremljajo vse pomembne novice s tolmačem za znakovni jezik v realnem času. Združenje tolmačev se je že v začetku epidemije povežalo z RTV Slovenija in Uradom za komuniciranje RS ter se dogovorilo za tolmačenje. Tolmačenje res vedno poteka v živo, a ker smo tolmačke, ki tudi sicer

že desetletje tolmačimo TV Dnevnik v živo, za nas ni bilo pretiranega šoka ali treme. Mislim, da se vse tri zavedamo, da je delo odgovorno, zahtevno in damo vse od sebe tudi, ko so tolmačenja dolga in res naporna. Kadar tolmačenje traja več kot pol ure ali 45 minut v takem tempu, bi bilo res dobrodošlo, da se pri tolmačenju izmenjujeta dva tolmača, a to zaradi koronavirusa žal ni bilo izvedljivo. Kadar gre za tolmačenje, daljše od ene ure, pri čemer tolmačke nepremično stojimo, se seveda pojavijo bolečine v križu, nogah, ramenih. Predvsem pa je najpomembnejša koncentracija, da slediš vsem govorcem od prvega do zadnjega, od prve do zadnje vrstice. Vsi govorci si med seboj niso enaki. Nekateri govorijo počasi, drugi hitro, nekateri jasno in razločno, drugi tiho in nejasno ... Treba se je prilagoditi in dati vse od sebe, še posebno, ker gre v eter v živo.«

Mojca Korenjak med tolmačenjem na tiskovni konferenci s predsednikoma države in vlade (foto: Danijel Novakovič, STA)

Vsak dan smo na televizijskih zaslonih lahko videli tudi Sabino Pokovec, sicer tolmačko, zaposleno na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Naše delo se je v danih razmerah izjemno spremenilo, pripoveduje: »Zdaj nimam več tolmačenja ena na ena, temveč tolmačim večinoma po videoklicu ali pa, če je res nujno, se z gluho osebo srečam na kakšnem parkirišču ali drugem kraju, kjer lahko zagotoviva zadostno razdaljo. V trenutnih razmerah se pri vsakem srečanju z nekom pojavi nelagoden občutek, saj nikoli ne veš, kje te čaka okužba. Ker pri komuniciranju z gluhihimi uporabniki uporabljamo sodobno tehnologijo, tega nelagodja ne občutim. Čutim pa njihovo stisko, njihovo nelagodje, lahko rečem tudi strah, saj jih tako kot nas vse straši trenutna situacija. Trudim se, da se jim v individualnih pogovorih čim bolj prilagodim in jim poskušam drugače razložiti vse to, kar je povedano na tiskovnih konferencah, kjer govorci dostikrat odgovarjajo zavito, uporabljajo vrinjene stavke, strokovne izraze ... Priznam, da me je v začetku črvičilo vsakič, ko sem se peljala na tiskovno konferenco, saj nikoli nisem vedela, kaj bodo povedali. Ni me bilo toliko strah virusa kot tega, kaj bodo povedali. Ali se je stanje

Sabina Pokovec (levo) in vladna predstavnica (foto: Nebojša Tejić, STA)

izrazito poslabšalo, kakšne so posledice, take stvari so se mi podile po glavi.« Tolmačenje v živo je izziv, nam je še zaupala simpatična Sabina: »Informacije se podajajo hitro, včasih nepovezano; vprašanja se ponavljajo. Težava je tolmačiti toliko časa, ne da bi smel popiti malo vode, se premakniti, razmigati ramena in noge. Ko prevajaš v taki stresni situaciji, je tvoje telo v nekakšnem krču, in vse to pušča posledice. Ko nehaš prevajati, se moraš najprej razmigati, da sploh lahko normalno hodiš. Kretenj za novi virus ni bilo, lahko smo si jih pogledali na tujih spletnih straneh in kasneje povprašali tudi naše gluhe. Medicinsko izrazoslovje je že samo po sebi zahtevno, moraš biti še toliko bolj pazljiv kot drugače. Sicer pa imam najrajši tolmačenja, ki gredo v živo. So velik izziv, a te ne pustijo stagnirati. Silijo te v večer razmislek in željo po tem, da bi povedano čim bolje prevedel gluhim. Pa drugače nisem adrenalinski odvisnik, daleč od tega.«

Oglasila se je tudi Karin Brumen, simpatična tolmačka iz Ljubljane, ki tiskovnih konferenc vlade sicer ne tolmači: »Ob prihodu koronavirusa se je moje delo za en mesec popolnoma ustavilo. Že pred razglasitvijo epidemije na začetku marca so mi odpadla skoraj vsa tolmačenja, ki so bila rezervirana oziroma načrtovana v zdravstvenih institucijah. Po razglasitvi epidemije so mi odpadla še vsa druga tolmačenja. To

Tanja Guiliatti Davinić (levo) in dr. Aleksandra Pivec, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (foto: Danijel Novakovič, STA)

Karin Brumen

je trajalo en mesec. Ko pa smo vstopili v četrti teden karantene, smo z nekaterimi začeli tolmačenje na daljavo. V tem času sem imela dve nujni tolmačenji prek videoklica. Zato bi se tu tudi rada zahvalila nekaterim zdravstvenim ustanovam in zdravnikom za razumevanje in

posluš, da smo nekatere stvari vseeno lahko izpeljali, čeprav v drugačni obliki.«

Pri svojem delu v času epidemije je zaznala stisko uporabnikov: »Gluhi uporabniki, s katerimi delam in sem z njimi v stiku, občutijo stisko, tesnobo, so zmedeni itd. Če se lahko navežem na vso paniko, ki se je in se še dogaja povsod pri nas in po svetu, in ker verjamem, da se je tudi vsak posameznik kdaj znašel (mogoče le za minutko) v stiski, sem prepričana, da so se pri gluhih te stiske dogajale naravno, kot pri vseh nas. Že na začetku vsega 'kaosa' sem videla, da imajo gluhi več potreb in želja po dodatnih informacijah. Predvsem sem to občutila pri starejših gluhih, ki nimajo pametnih telefonov, računalnikov, interneta, Facebooka itd. in ki so primorani informacije

sprejemati samo po TV-kanalih. Po vseh informacijah, ki so jih dobili, seveda tudi v znakovnem jeziku, so me še vseeno kontaktirali in zaprosili za dodatno pojasnilo oziroma za potrditev, ali prav razmišljajo in ali so prav razumeli. Mislim, da je do tega prišlo tudi zato, ker je informacij preprosto preveč. Če o čem niso prepričani, potem potrebujejo dodatno ali ponovljeno razlago. Verjamem, da nisem edina tolmačka, ki se ji to dogaja. Gluhi imajo že tako ali tako manj stikov, v tem času pa je tega še bistveno več. Tudi v tej krizi se je pokazalo, kako pomembno je, da imamo videotelefonijsko. Sodobna tehnologija nam tudi omogoča, da lahko v skupnem pogovoru sodeluje več oseb. V tem tednu smo začeli sestanke, imela sem osebna tolmačenja (zavarovanje, komuniciranje z računovodkinjo, policijo, veterinarji, Telekomom itd.). Upam, da se bo življenje počasi vrnilo v stare tire, in verjamem, da bomo, če se bo karantena nadaljevala, vsi čedalje pogosteje uporabljali videoklice. Prepričana sem, da bi se tem načinom vsi počutili, kot da se naš življenjski ritem nadaljuje, tako kot je bil pred prihodom novega koronavirusa. Uporaba tovrstnih tehnologij se je prav med epidemijo pokazala za zelo koristno in v službi prav najranljivejšim družbenim skupinam. Pravzaprav nekaterih nujnih tolmačenj brez teh tehnologij sploh ne bi mogla opraviti,« še dodaja Karin Brumen. ●

PODNASLAVLJANJE 3. PROGRAMA TV SLO IN TOLMAČENJE NA ZASEBNIH TELEVIZIJSKIH POSTAJAH

✎ Sandi Lakner

Opazil sem, da se je med epidemijo koronavirusa znatno izboljšala dostopnost poročil za osebe z okvaro sluha. Pozdravljam tako uvedbo podnaslavljanja sej državnega zbora na 3. programu TV Slovenija prek kanala na Youtubu kot tudi tolmačenje poročil še na nekaterih drugih, zasebnih televizijskih postajah, kot je npr. Nova24TV.

Vse navedeno je tako meni kot tudi drugim gluhim in naglušnim močno olajšalo spremljanje vseh novic v zvezi s koronavirusom, ukrepi za zaježitev širjenja epidemije, pa tudi ukrepi za blaženje posledic epidemije na gospodarstvo in socialni položaj posamezni-

kov in družin. Te informacije so bile zelo pomembne, da smo izvedeli vse potrebno o tem, kako se zaščititi, kaj narediti, če zbolimo, kako ravnati v trgovini itd.

Dostopnost poročil tudi preostalih televizij, poleg TV SLO, je zelo pomembna, da lahko dobimo informacije tudi z drugega zornega kota. Lažje je preveriti točnost in kvaliteto informacije, če imaš informacije iz več virov kot le iz enega. Zaradi vsega navedenega bi bilo zelo lepo, da bi navedene pridobitve trajale tudi po epidemiji koronavirusa, saj so velikega pomena za izboljšanje dostopnosti informativnih oddaj za gluhe in naglušne. ●

DELOVANJE DRUŠTVA AURIS V ČASU KARANTENE

✎ Boris Horvat - Tihi

Janez Oblak in asistentka Dafinka Arsova

Dobesedno čez noč je prišla direktiva o karanteni in navodilo države, da so prepovedana vsa druženja, kar je pomenilo tudi fizično zaprtje društvenih prostorov. In tako rekoč čez noč se je bilo treba prilagoditi novim razmeram. Ker ni bilo nobenih dodatnih direktiv ali usmeritev glede našega skupnega delovanja, se je vsako društvo znašlo, kot je vedelo in znalo. Nekatera so upoštevala navodila države in zares zaprla svoja vrata, nekatera so se pa popolnoma prilagodila na novo nastalim potrebam uporabnikov. Ker je v prvih dneh karantene vladalo skorajda vojno stanje, ko so se informacije bliskovito menjavale iz dneva v dan, da ne rečemo iz ure v uro, je bilo res težko slediti in vedeti, kakšne so prave in točne informacije. Informiranost je za naše uporabnike že tako ali tako šibka točka zaradi komunikacijske ovire, in to se je v teh izrednih razmerah še posebej pokazalo. Strokovna služba društva je kar naenkrat postala tarča številnih vprašanj in preverjanj, kakšna so prava navodila, in

v praksi se je pokazalo, da je matično društvo vedno tista prva informacijska točka, kjer uporabniki najprej poiščejo pomoč. Zato je bila nujna vzpostavitev »kriznega štaba« in stalna koordinacija ne glede na dan ali uro. Svetujemo kadar koli in kjer koli, kot je to pač potrebno. Dostopni smo tudi ob koncih tedna in praznikih, saj je vsaka spodbudna beseda za posameznika v teh kriznih časih lahko neprecenljivega pomena, ko je izolacija še toliko bolj stresna in škodljiva za psihofizično počutje. Na razpolago smo dali telefonske številke za videoklice in vse druge možnosti, kot sta e-pošta in telefon za naglušne uporabnike.

Prva množična svetovanja so bila zagotovo posledica strahu, negotovosti in zbežanosti, ki jih povzročajo tako nepredvidljive razmere ali kar »vojno stanje«, in osnovna naloga vodstva je tudi pomiritev in dajanje upanja, da se bodo razmere prej ali slej normalizirale, kar seveda terja tudi precej časa za vsak individualni pogovor.

Kaj kmalu so se na terenu zaradi karantene pojavila prva vprašanja o vzdrževanju slušnih aparatov in pomanjkanju baterij, saj so bili vsi servisi dobaviteljev zaprti. Zato smo vsaj po klasični pošti uporabnikom omogočili pošiljanje baterij za slušne aparate. Čedalje pogostejša so bila vprašanja, kaj bo z že dogovorjenimi zdravniškimi pregledi, kako dobiti zdravila in napotnice, ker se je režim zdravstvenih ustanov popolnoma spremenil. Tudi tolmačenje je bilo postavljeno pred številne nove dileme in izzive, kako se prilagoditi novim pravilom ter zagotoviti varnost in zaščito vsem udeleženiim. Zaradi ustavitve javnega prevoza so mnogi uporabniki, še posebej starostniki, ostali brez možnosti nakupa hrane v trgovinah, kar je postalo še posebej pereč problem, ko se je še dodatno zaostriła prepoved gibanja in ko tudi klasične sosedske pomoči ni bilo več. Vsem, ki so ostali brez pomoči svojcev, smo omogočili redno

Naglušna osebna asistentka Maja Šušteršič in gluhoslepa uporabnica osebne asistencije Andreja Ančimer v karanteni

Članice MDGN za Gorenjsko AURIS Kranj so zašile maske za uporabnike.

dostavo vseh najnujnejših življenjskih potrebščin, predvsem hrane in zdravil pa tudi zaščitnih sredstev. Dogajalo se je, da uporabnik doma ni imel denarja za plačilo naročenih proizvodov. Tudi za te primere smo našli rešitev. Nihče ni ostal brez pomoči, če je prosil zanjo.

Pojavila so se resna obolenja, ki jih je bilo treba prepoznati in iskati rešitve; brez pravočasne pomoči strokovne službe si je nemogoče predstavljati posledice. Obisk zdravnika in ureditev bolnišničnega zdravljenja v kriznih časih ni samo en telefonski razgovor, ampak je bilo v konkretnem primeru potrebnih kar nekaj dolgotrajnih pogovorov. Celoten postopek je trajal tako rekoč ves dan, do poznih večernih ur, ko je bilo treba urediti še taksi za spremljevalca, ker je bil javni prevoz ukinjen. K sreči je bila urgencia sekretarke društva pravočasna in posledično uspešna tudi hospitalizacija.

V času najbolj rigoroznih ukrepov karantene se je gluhi osebi ne po lastni krivdi zgodila prometna nesreča; avtomobil je bil popolnoma uničen, policija, gasilci in druge pristojne službe so bile že tako in tako preobremenjene in potrebno je bilo kar nekaj časa in res-

nih pogovorov, da se je situacija uredila. Zavarovalnice v času karantene niso poslovale.

Povzetek enomesečne karantene in delovanja društva bi lahko strnili v eno besedo: uspešno, sploh ker ni nihče pričakoval in se pripravil na takšne razmere. Treba se je bilo odzvati takoj, improvizirati in se samoorganizirati, vzpostaviti nekakšen krizni štab in usklajevati trenutne potrebe. Še posebej se je pokazalo, kako pomembna je osebna asistenca, ki se je ves čas nemoteno izvajala in se je prav v teh kriznih časih izkazala za res izjemen in pomemben dejavnik v življenju uporabnikov, saj so bili vsi redno obiskovani in oskrbovani. Koordinacija in izvajanje osebne asistencije pa se je pokazalo tudi kot pomemben program, ki dopolnjuje osnovno društveno dejavnost.

Ob omembi izvajanja osebne asistencije si zagotovo posebno pozornost zasluži uporaba zaščitne in varovalne opreme ter sredstev za razkuževanje. Brez preventivnih in zaščitnih sredstev izvajanje osebne asistencije ni mogoče oziroma je prepovedano, ker resno ogroža zdravje vseh. Žal na začetku krize na državni ravni ni nihče poskrbel za to nujno zaščito, in kot že večkrat doslej smo se tudi tokrat morali sami znajti, kot vemo in znamo. K sreči so nam na pomoč priskočile nekatere občine in tudi naše prostovoljke, ki so začele same šivati zaščitne maske. Ker asistenco izvajajo osebe z okvaro sluha, so zaščitne maske pomenile še en dodaten in resen problem v komunikaciji, saj so se uporabljale v vseh javnih prostorih. Ukinitelj javnega prevoza je bil še en dodaten logistični problem pri izvajanju osebne asistencije. Za nemoteno izvajanje osebne asistencije je bilo nujno prehajati iz ene občine v drugo, kar je pomenilo tudi

večkratno kontrolo policistov, ki so tudi uporabljali zaščitne maske. Vsaka kontrola je pomenila še dodaten stres, ker je nemogoče razumeti policista, še posebno če postopek izvaja na priporočljivi varnostni razdalji. Pozorno smo spremljali tudi razmere v izobraževanju, saj je učenje na vseh stopnjah potekalo na daljavo, in pokazalo se je, da nimajo vsi učenci enakih možnosti, tudi tisti naši uporabniki v integraciji. Učenje na daljavo namreč terja tudi ustrezno tehnologijo in dostop do spleta, zato seveda z velikim odobravanjem sprejemamo odločitev MO Kranj o podaljšanju brezplačnega dostopa do interneta za vse učence in tudi donacijo računalniške opreme, kar bo najbolj ogroženim omogočilo spremljanje pouka na daljavo. Hkrati pa velja omeniti tudi humanitarno gesto župana in obeh podžupanov, ki so z lastnimi prispevki omogočili nakup zaščitnih sredstev za ranljive skupine.

Z veliko zaskrbljenostjo pa spremljamo dogajanje v domovih za starostnike, saj so zaradi karantene prepovedani vsi obiski. Naša dosedanja praksa je namreč bila, da smo prostovoljno pomagali uporabnikom slušnih aparatov z nasveti glede uporabe in najnujnejšim vzdrževanjem; to naše delovanje je zdaj popolnoma prekinjeno in lahko samo upamo, da bo tako stanje čim prej minilo in da bomo našim uporabnikom lahko spet pomagali.

Enomesečna karantena je bila resna preizkušnja za vse nas, zmogli smo jo skupaj z veliko potrpežljivosti, razumevanja in sočutja z našimi uporabniki. Nedvomno smo se veliko naučili in nikakor si ne želimo, da se podobna situacija še kdaj ponovi. Zagotovo pa bomo nanjo boljše pripravljene. Enomesečna karantena je ned-

vomno pokazala, kje lahko računamo na pomoč, prave prijatelje namreč spoznaš v nesreči. Zagotovo pa je karantena pokazala prioritete nekaterih programov, ki jim bo v prihodnje treba nameniti še več pozornosti in seveda tudi sredstev. V teh težkih časih prav gotovo ni nihče razmišljal o počitnikovanju, ampak predvsem o preživetju in zdravju vseh nas, in to bi moralo biti tudi vodilo pri iskanju naše skupne vizije in strate-

gije. Izjemno pomemben je namreč občutek, da uporabniki niso prepuščeni sami sebi, temveč da lahko vedno računajo na pomoč društva, ne glede na to, v kakšnem smislu potrebujejo konkretno pomoč – socialnem, invalidskem ali humanitarnem. Znova pa se je pokazalo, kako težka invalidnost sta gluhoti in naglušnosti. Strah načelnja psiho človeka, in kar nekaj uporabnikov je pomirjenih, ko zjutraj napišejo dobro jutro in do-

bijo prijazen odgovor. Samo da nisem sam, se pogosto glasi odgovor uporabnika. Ne, niste sami, vsi zaposleni v AURIS-u smo z vami. V teh kriznih časih smo opravili tudi veliko humanitarnega dela, še posebej za starejšo populacijo, ki je v resnici najbolj ogrožena in najranljivejša skupina in potrebuje tudi največ strokovne pomoči. Krizni štab AURIS Kranj se zahvaljuje vsem, ki so nam v teh težkih časih kakor koli pomagali. ●

DGN LJUBLJANA V ČASU COVIDA-19

✉ Valentin Jenko, sekretar

Ob začetku pojava koronavirusa v Sloveniji smo v društvu takoj pripravili predavanje o tem, kako ravnamo pri preprečevanju širjenja okužbe: higiena umivanja rok, kako se virus prenaša ipd. Predavanje je bilo v sredo, 26. 2. 2020.

Ker je vlada 12. 3. 2020 razglasila epidemijo zaradi širjenja novega koronavirusa, smo nekatere aktivnosti takoj opustili. Program Dnevni center se tako od tega dne ne izvaja v običajni obliki. Od po-

nedeljka, 16. 3. 2020, je društvo do preklica zaprto, zato ni mogoče dostopati v prostore društva, aktivnosti programa pa se ne morejo izvajati kot po navadi in v predvidenem obsegu. Sekretar je od 30. 3. 2020 vsak dan navzoč v pisarni in v delovnem času dosegljiv na mobilni in stacionarni številki ter po SMS-u in videoklicih.

Od začetka razglasitve epidemije pripravljamo nabor obvestil v kretnji in jih objavljamo na našem

profilu na Facebooku in spletni strani www.dgnl.si. V obvestilih v kretnji podajamo informacije o koronavirusu, kako se zaščititi, kako ravnati v trgovini, pošti, banki ipd. V obvestilih obveščamo tudi o vladnih ukrepih za pomoč prebivalcem, delavcem in o omejitvi gibanja. Sprotno spremljamo tiskovne konference in medije, na podlagi katerih pripravimo izbor vsebin najprej v besedi, nato še v kretnji. Za naše spletne medije pripravljamo tudi nekatere vsebine, ki bi jih navadno predstavili na predavanjih. Tistim, ki nimajo Facebooka, po SMS-u pošljemo povezavo do videovsebine v kretnji, da si jo lahko ogledajo.

Ne glede na to, da je na tiskovnih konferencah Vlade RS vedno navzoč tolmač, smo informacije, ki so jih tolmači podali v kretnji, še bolj prilagodili gluhim, kar pomeni, da smo kretali »po gluho«, kot se tudi reče. Poleg tega je informacije treba večkrat ponoviti, tudi do trikrat.

S starejšimi gluhi, ki so vključeni v program Dnevni center, ohranjamo stike z videoklici. Večina uporabnikov (vendar ne vsi) ima na

mobilnem telefonu nameščene aplikacije, ki omogočajo videoklic in jih načeloma tudi znajo uporabljati. Se je pa zdaj pokazala potreba, da bi bilo dobro, če bi bili starejši uporabniki še bolj usposobljeni za uporabo različnih videoaplikacij prek pametnih telefonov in računalnikov. Ker teh aplikacije vendarle nimajo vsi, smo se za pomoč obrnili na slišče otroke naših uporabnikov, da so jim pomagali namestiti potrebno aplikacijo na njihov mo-

bilni telefon in jim tudi razložili, kako se aplikacija uporablja. Videoklici omogočajo tudi skupinsko komunikacijo, t. i. konferenčni klic. Odziv starejših gluhih je zelo dober, zaradi možnosti komunikacije, čeprav prek videoklica, so v teh težkih časih manj osamljeni, bolj mirni, veseli, sproščeni, in so povezani s svojimi prijatelji. Klici potekajo vsak dan med tednom.

Večina naših starejših članov lahko skrbi sama zase ali pa imajo

pomoč svojih otrok. Društvo pri nakupih trenutno pomaga eni članici.

Gluhe, ki so vrle šivilje, so sešile kar nekaj obraznih mask za večkratno uporabo, ki smo jih poslali našim članom. Material in kroj nam je podarila Srednja zdravstvena šola Ljubljana, za kar se ji lepo zahvaljujemo. Nekaj mask so že v začetku epidemije gluhi sami izdelali doma in jih tudi poslali nekaterim starejšim članom. ●

EPIDEMIJA JE SAMO KRATEK DEL NAŠEGA ŽIVLJENJA, JE PREIZKUŠNJA, KI NAS ŠE BOLJ ZDRUŽUJE!

✎ Vlasta Moškon, strokovna delavka DGN Posavja Krško

Iz arhiva: spomin na izlet

Osebe z okvaro sluha in invalidi se v tem obdobju prav tako srečujejo s premnogimi stiskami, strahovi, neodgovorjenimi vprašanji in nerazumevanji. Polnočutne osebe se težko postavimo v situacijo, v kateri je osebni stik, pogovor, včasih tudi dotik in objem pomembnejše sporočilo kot tisoče pisanih besed in stavkov. In prav zato so osebe z okvaro sluha in invalidi, ki jih vključujemo v izvaja-

nje naših programov, tako potrebni sporočil in informacij na njim prilagojen način. Z informiranjem po SMS-ih, videoklicih in drugih oblikah jim skušamo omiliti stiske in jih pripraviti na odgovorno upoštevanje navodil, ki nam jih posredujejo pristojne ustanove.

V teh »čudnih« časih smo morali dejavnosti v društvu omejiti le na najnujnejše, kar je pri naših uporabnikih izzvalo tudi žalost in

nerazumevanje. Tako z veseljem povedo, da je društvo »njihov drugi dom«, v katerem se srečujejo, družijo s prijatelji, znanci, doživijo veliko srečnih in veselih trenutkov, lahko odložijo breme skrbi in žalosti. In kar naenkrat se jim to odvzame, prepove. V začetku izvajanja ukrepov smo mnogo aktivnosti namenili prav temu, da smo uporabnikom podajali informacije, zakaj so ti ukrepi potrebni, kaj pomeni epidemija in kako moramo zaščititi sebe, svojce in druge ljudi v skupnosti. V društvo so prihajali posamezniki s premnogimi vprašanji, dilemami, strahovi. Le dolg, podroben in razumevajoč pogovor strokovnih delavcev jim je skušal omiliti stisko. A to obdobje je prešlo v obdobje osamljenosti, odmaknjenosti naših uporabnikov iz aktivnega družbenega in družabnega življenja. Zdaj se vključujemo in sodelujemo z uporabniki tako, da pošiljamo kakšno spodbudno misel po SMS-u ali videoklicih, sku-

šamo navezati stik s svojci in jim izreči besede podpore in dobrih želja.

Kar nekaj naših uporabnikov živi tudi samih. Občasno jim pomagamo z nakupi v trgovini, jim dostavimo zdravila in opravimo kratek obisk, uredimo pranje perila in ureditev stanovanja. Že samo to, da se pred njihovimi vrati pojavi znana oseba iz društva, jim veliko pomeni in jih razveseli.

Pogosto slišimo, kako zelo si želijo druženja, želijo se udeležiti ustvarjalnih delavnic, predavanj in skupnih izletov. Žal jim ne moremo zagotoviti, kdaj bo vse to spet mogoče.

V DGN Posavja izvajamo tudi program osebne asistencije. Naše izvajalke se trudijo, da program za uporabnike ob vseh zaščitnih ukrepih poteka nemoteno. To zahteva mnogo prilagajanj, usklaje-

vanj, sodelovanja. Invalidi v programu so še posebno ranljiva skupina z dodatnimi bolezenskimi stanji in težavami. V začetku smo imeli precej težav z nabavo zaščitnih sredstev, kar pa smo ob pomoči lokalne službe za civilno zaščito uspešno reševali. Tudi MDDSZ nam je priskočil na pomoč, zdaj prejemo tudi od njih potrebne količine zaščitnih sredstev.

Ob stiku z uporabniki pogosto poudarimo tudi vprašanja glede trajanja zaposlitev. Na srečo v našem okolju ni bilo odpuščanj, nekateri so ostali le na čakanju na delo doma. Tudi sicer nam je v Posavju bilo prizaneseno s številom obolelosti, saj je število obolelih glede na Slovenijo najmanjše, konkretno v občini Krško še nobenega primera. Zelo si želimo, da tako tudi ostane.

In kaj nas čaka v prihodnosti?

Če izrazim svoje mnenje, se kot strokovna delavka v društvu najbolj bojim, kako bomo po izhodu iz kriznega obdobja spet zaživel. Bojim se te odmaknjenosti, strahu pred srečanji ljudi ter tega, kako in kdaj se bomo lahko spet sproščeno družili med seboj. Bomo zmogli zaupati drug drugemu, bomo znali spet sproščeno stisniti roko in podariti objem? Srčno upam, da bomo! Želim, da nas optimizem in dobra volja ponovno združujeta in da bo naše delo potekalo kot do zdaj, v dobrih nameh za naše uporabnike, osebe z izgubo sluha, ki jim kljub vsem tehnologijam in prilagoditvam še največ pomenijo odkrit in topel medsebojni pogovor, druženje, aktivnosti, ki nas razvijajo in plemeniti. ●

PODRAVSKO DRUŠTVO V ČASU EPIDEMIJE

✉ Milan Kotnik, strokovni delavec – sekretar, predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor

1000 obraznih mask za enkratno uporabo je za naše člane doniral Lions klub Piramida Maribor.

Lions klub Piramida Maribor nam je doniral 1000 obraznih mask

za enkratno uporabo. 330 članom smo po pošti poslali po tri maske

skupaj z glasilom Naš glas, v katerem bo večji poudarek na informacijah, ukrepih in navodilih o preprečevanju širjenja novega koronavirusa. Še posebej bi rad poudaril in posredoval mnenje velike večine članov, sploh pa starih članov, da je najhuje, da so brez stikov, da se osebno ne morejo srečevati v društvu, da že močno pogrešajo družabna srečanja in druge društvene aktivnosti. Tudi dveh pogrebov se nismo udeležili. V domovih starejših občanov je deset naših članov.

Največji izzivi med epidemijo so vsekakor, da kot strokovni delavec – sekretar društva – kljub omejitvam in čedalje strožjim ukrepom

Fototrinek z nepozabne dogodivščine

zaradi preprečevanja širjenja koronavirusa ohranjam stike s člani, da članom posredujem čim več informacij po mobilnih in prenosnih povezavah (spletna stran <https://www.dgnp-mb.si/> in družbeno omrežje <https://www.facebook.com/dgnp.maribor/>), da veliko bolj pri stikih s člani uporabljam mobilne in računalniške povezave prek različnih aplikacij (Skype, Imo, Whatsapp, Viber, MSN, Hangouts itd.), hkrati pa moram v društvu še naprej nemoteno urejati tekoče administrativne zadeve, spremljati objave in seveda pripravljati prijave na javne razpise. Društvo in podružnica sta za vsa druženja članov do preklica zaprta.

Povečalo se je predvsem delo po mobilnih omrežjih pri stikih s člani, ki potrebujejo informacije, pogostokrat pa je treba tudi posredovati, kadar so v stiski, ki jih te dni ni ravno malo. Prav tako se je bilo treba prilagoditi novim razmeram pri organiziranju dela, ki ga zdaj občutno več opravi doma. Osebnostno tako ali tako nisem imel kakšnih večjih težav pri prilagajanju, saj sem si že prej velikokrat nesel delo domov.

Ljudje so zaskrbljeni, nimajo informacij, razmere so kaotične, informacij je zelo veliko in se iz dneva v dan spreminjajo, soočeni so z omejitvami, veliko večino časa prebivajo zdaj doma, nekateri niti ne vedo, ali lahko gredo ven, ali so trgovine odprte in kdaj, pogoste so tudi dezinformacije (predvsem na družbenih omrežjih je veliko dezinformacij, niti ne razumejo vseh informacij), ne poznajo postopkov, kako ravnati pravilno, da preprečimo širjenje koronavirusa. Zame je pri gluhih zelo pomembno predvsem to, da dobijo prvo pomoč in informacijo prek videoaplikacij v slovenskem znakovnem jeziku. Običajno jih že z ustreznimi informacijami in navodili pomirim in jih usmerim v pravilno ravnanje ter jim povem, kakšne so možnosti, da kljub izolaciji v svojih domovih niso prepuščeni sami sebi, in da imajo občutek razumevanja, da lahko dobijo pogovor, informacije, pomoč, pa čeprav na daljavo.

Osebne asistencije ne izvajamo. Pri nas se sodelavcema v programu javnih del izteče vključenost, tako da ostajamo brez obeh. Oba sta ponujala osnovno laično pomoč na domu in družabništvo.

Novih sodelavcev z ZRSZ pa ne bomo mogli dobiti ravno zaradi kriznih razmer niti jih ne bi mogli zaposlovati, saj morajo vsi opraviti usposabljanje in učenje za specifično delo z osebami z okvaro sluha; to pa, ko gre za nove sodelavce, ki niti nimajo izkušenj na področju dela z invalidi niti ne obvladajo slovenskega znakovnega jezika, terja veliko časa in osebnega prizadevanja na obeh straneh.

Kje ljudje dobijo baterije za SA oziroma kakšno drugo stvar, ki jo kot gluhi ali naglušni zdaj najbolj potrebujejo? Imel sem samo dva primera, da je zmanjkalo baterij, vendar smo to hitro uredili (napotil sem ju na spletni nakup AUDIOBM).

Vseskozi imamo občutek, da želijo pristojne službe ob teh izrednih razmerah s koronavirusom pomagati tudi najranljivejšim skupinam prebivalstva, kar osebe z okvaro sluha vsekakor so. Pa vendar, ko sem skupaj s predsednico društva Ernestino Savski posredoval nekaj dopisov o problematiki, s katero se spoprijemamo osebe z okvaro sluha, na razne institucije (NIJZ, varuhinja gledalčevih pravic RTV SLO, mobilni operaterji ..., ob pošiljanju v vednost ZDGNS, NSIOS), sem videl, da za konkretne stvari nimajo rešitev, saj sem kar nekajkrat dobil odgovor, da se zavedajo resnosti problema, da vedo, da je problem komunikacijska izoliranost ipd. – potem pa se odgovori nehajo. V teh težkih razmerah se še toliko bolj vidi pomembnost delovanja društva, da ohranimo stike s člani, da jih pomirimo, informiramo in jim dajemo navodila, kar je zanje pogostokrat tudi edina pomoč v njim razumljivem slovenskem znakovnem jeziku. Ob tem bi rad pohvalil Spletno TV, ki posreduje veliko informacij, in res upam, da vas gleda veliko gluhih. ●

DRUŠTVO MDGN OBČIN SLOVENJSKE KONJICE, VITANJE IN ZREČE V ČASU KORONAVIRUSA

Monika Kmetec

Vir: Facebook MDGN Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče

Izbruh koronavirusa in širitev okužbe po vsej Sloveniji je bil za nas velik šok. Čez noč se je potek življenja, kot smo ga bili vajeni doslej, obrnil na glavo. V zelo kratkem času smo se morali sprijazniti s popolnoma drugačnim načinom življenja. Koronavirus pa ni spremenil samo našega življenja, ampak tudi samo delovanje društva. V skladu z navodili in preventivnimi ukrepi Ministrstva za zdravje in Nacionalnega inštituta za javno zdravje smo se odločili, da društvo do preklica zapremo, kar pa ne pomeni, da so naši člani v teh težkih časih ostali brez pomoči. Še vedno smo jim na voljo, če potrebujejo pomoč, vendar jim pomagamo po vseh razpoložljivih komunikacijskih kanalih – prek konferenčnega videoklica, s klici, SMS-i, po Facebooku itd. Ugotovili smo, da je v teh časih še posebej pomembno, da smo na voljo našim uporabnikom, da prisluhnemo njihovim stiskam, da jih informiramo o trenutnih aktualnih razmerah v državi, da jim razlagamo, kaj ukrepi, ki jih sprejema država, pomenijo zanje in kaj jim bodo prinesli v prihodnje.

V času epidemije smo kot društvo veliko pomagali naših uporabnikom. Naj omenim le eno zgodbo. Name se je obrnila gluha mamica, in sicer je njena hči potrebovala zobozdravniški pregled. Ker so zobne ordinacije zaprte, je bil stik z njeno zobozdravnico mogoč samo po telefonu. Poklicala sem njeno zobozdravnico in povedala, da punčko že nekaj dni boli zob in da bi rada prišla na pregled. Zobozdravnica mi je dejala, da njihova zobna ordinacija trenutno ne deluje in da vse njihove paciente, ki nujno potrebujejo zdravniško pomoč, napotijo v dežurno zobno ordinacijo v Celje. Najprej pa me je vprašala, kateri zob boli punčko, kako dolgo jo boli, ali je kaj otečena, ali ima katere od simptomov virusa, ali je vzela kakšno protibolečinsko tableto itd. O vseh teh ključnih podatkih sem vprašala mamico in jih sporočila nazaj zobozdravnici. Na podlagi vseh informacij se je zobozdravnica odločila, da bo punčko napotila v dežurno zobno ordinacijo v Celje. Mamici sem sporočila, kje in ob kateri uri morata biti v Celju. Pred pre-

gledom sem kontaktirala tudi tolmačko, ta pa je po videoklicu pozneje tolmačila sam pregled.

Nekaj naših uporabnikov je tudi v domovih za starejše. Največji problem, ki smo ga zaznali pri uporabnikih v domovih za starejše, je oskrba z baterijami za slušne aparate. Težavo rešujemo tako, da nas bodisi sami uporabniki bodisi kdo od zaposlenih v domu kontaktira in nas prosi, ali bi lahko njihovega varovanca oskrbeli z baterijami, tako da jih dostavimo na recepcijo doma. Takrat prej pokličem v recepcijo doma in povem, kdaj, ob kateri uri in za katero osebo bom dostavila baterije za slušni aparat. Velik problem je tudi komunikacija uporabnikov v domovih za starejše z njihovimi svojci, ki so gluhe osebe. V teh primerih sem jaz kot sekretarka društva vezni člen v komunikaciji med uporabnikom in njihovimi svojci. Naša uporabnica, ki biva v domu za starejše, me je poklicala in prosila, ali bi lahko poklicala njenega sina in ga prosila, da ji prinese nekaj osebnih stvari. Prek videoklica sem poklicala njenega sina, mu raz-

ložila, kaj želi njegova mama, in mu povedala, kakšen je protokol, kadar svojec v domu potrebuje kakšno stvar izven domskega okolja. Potem sem poklicala na recepcijo doma in jih obvestila, da bo gospod M. prinesel svoji mami nekaj osebnih stvari, za katere je prosila. V recepcijo doma moram vedno sporočiti, katera oseba bo prinesla stvari, kateri osebi bo prinesla, kdaj ter ob kateri uri. Gospodu M. sem naročila, da mora opremljen z zaščitno masko in rokavicami počakati pred glavnim vhodom doma in stvari izročiti osebi, ki bo prišla pred glavni vhod.

Epidemija bo vsekakor močno vplivala na našo prihodnost in tudi na našo kulturo življenja. Epidemija je bila alarm za našo družbo, da smo se začeli zavedati, kaj je za nas v življenju pomembno in da zdravje ni samoumevna vrednota. Epidemija nas je združila, nam pokazala, da bomo lahko samo z vztrajnostjo, strpnostjo, hvaležnostjo ter medsebojno pomočjo premagali te krizne čase in kot družba na novo zaživeli. ●

PODALJŠANJE VELJAVNOSTI PROMETNIH DOVOLJENJ ODSLEJ TUDI PO SPLETU

Vir: Sporočilo za javnost Vlade RS

Podaljšanje veljavnosti prometnih dovoljenj za vsa vozila, ki ob registraciji ne potrebujejo tehničnega dovoljenja, je od 8. 4. 2020 omogočeno tudi na spletnem portalu eUprava.

Vlada je v okviru ukrepov proti širjenju novega koronavirusa 16. marca 2020 sprejela Odlok o začasni prepovedi izvajanja tehničnih pregledov in drugih postopkov v zvezi z registracijo motornih vozil ter dela v tahografskih delavnicah v Republiki Sloveniji. Trenutno tako velja, da je do 16. 4. 2020 prepovedano izvajanje tehničnih pregledov in drugih postopkov

v zvezi z registracijo motornih vozil v Republiki Sloveniji. Posledično je to prav tako onemogočilo postopke podaljševanja veljavnosti prometnega dovoljenja, tudi kadar tehnični pregledi niso potrebni.

Ministrstvo za infrastrukturo v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo od 8. aprila 2020 omogoča spletno podaljšanja prometnega dovoljenja na portalu eUprava. Za podaljšanje je potrebna uporaba digitalnega potrdila, zato storitev lahko uporabijo samo tisti, ki imajo že nameščeno delujoče digitalno potrdilo za uporabo portala eUprava. Omenjena prometna dovoljenja v skladu z odlokom sicer veljajo do 16. maja 2020, zato je elektronsko podaljšanje dovoljenj poljubno. ●

ODLOG ODPLAČILA BANČNIH POSOJIL ZARADI EPIDEMIJE

✎ Tina Grošelj

V skladu s sprejetim Zakonom o interventnem odlogu plačila obveznosti kreditojemalcev (ZIUOPOK), objavljenim v Uradnem listu (UL RS 36/2020) 28. 3. 2020, se kreditojemalcem omogoča odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe. Z ukrepom želi država omiliti likvidnostne težave družb, zadrug, društev, zavodov, samozaposlenih, nosilcev kmetijske dejavnosti in tudi fizičnih oseb. Zakon omogoča odlog plačila nezapadlih obveznosti iz kreditnih pogodb z banko za 12 mesecev za tiste kreditojemalce, ki se spoprijemajo z oteženim poslovanjem in/ali izgubo dohodka zaradi epidemije.

Zaradi sprejetih ukrepov države ob razglasitvi epidemije, denimo z omejevanjem javnega življenja, so številne organizacije in posamezniki delno ali celo v celoti ostali brez prihodkov. Ker obveznosti za plačilo stroškov, plač, najemnin in tudi posojil ostajajo, je namen interventnega zakona preprečiti hujšo gospodarsko škodo. Zakon je namenjen tudi fizičnim osebam, ki imajo bančne kredite, a jih zaradi posledic epidemije ne bodo mogli odplačevati. Pogoj pa je, da imajo sedež in/ali stalno prebivališče v Sloveniji.

Fizične osebe lahko zaprosijo za moratorij oziroma odlog kredita, če so državljani Slovenije.

Moratorij pomeni odlog plačila dolga oziroma odlog plačila zapadlih obveznosti. To je smiselna rešitev predvsem takrat, ko kreditojemalec ne zmore več redno odplačevati mesečnih obrokov in ko lahko z dovolj veliko verjetnostjo pričakujemo, da bo po poteku moratorija spet razpolagal z višjimi prilivi, ki mu bodo omogočali ponovno odplačevanje mesečnih obveznosti. Možnost odloga plačila po interventnem zakonu velja tako za osebne kot tudi za stanovanjske kredite.

Do odloga plačila bančnih kreditov so upravičeni le tisti kreditojemalci, pri katerih razglasitev epidemije neposredno (zaradi zmanjšane obsega poslovanja) ali posredno (manjši dohodek iz delovnega razmerja, izguba zaposlitve, čakanje na delo) toliko vpliva na likvidnost, da kredita ne bodo mogli odplačati v roku.

Kreditojemalci imajo možnost podati vlogo za odlog plačila obveznosti vse do izteka šestih mesecev po preklicu epidemije virusa.

Odlog plačila po tem zakonu pomeni prekinitev zapadlosti vseh obveznosti po kreditni pogodbi do izteka obdobja odloga. Končni datum zapadlosti kreditne pogodbe se podaljša za čas trajanja odloga plačila. Po izteku obdobja odloga plačila naslednji obrok zapade v plačilo v skladu z določbami kreditne pogodbe.

Oddana vloga se bo po zakonu lahko nanašala samo na obveznosti, ki bi zapadle v plačilo po razglasitvi epidemije, tj. od 12. 3. 2020.

Fizična oseba mora v vlogi utemeljiti okoliščine, ki so nastale kot posledica epidemije in povzročajo, da kredita začasno ne more odplačevati. Na podlagi trenutnih razmer v Sloveniji in z namenom preprečitve širjenja virusa SARS-CoV-2 so vloge na voljo na spletnih straneh bank. Te omogočajo tudi elektronsko oddajo vloge in izvedbo vseh nadaljnjih postopkov po spletu.

K vlogi boste morali priložiti naslednja dokazila: aneks k pogodbi o zaposlitvi, listino, iz katere izhaja, da je pogodba o zaposlitvi prenehala veljati, obvestilo o napotitvi na čakanje na delo, potrdilo o upravičeni zadržanosti od dela, plačilno listo.

Banke bodo vloge ažurno obravnavale in vas nato obvestile o izidu. Ko bo vloga odobrena, boste v podpis prejeli aneks oziroma dodatek k obstoječi kreditni pogodbi.

Tudi če ste kreditno pogodbo sklenili po 12. 3. 2020, velja, da boste lahko v zakonsko določenih rokih uveljavili 12-mesečni odlog plačila obveznosti, če so izpolnjeni pogoji iz zakona.

Če vaša vloga ne bo ustrezala z zakonom določenim kriterijem in zato ne bo odobrena, lahko še vedno zaprosite za moratorij ali reprogramiranje kredita po pogojih, ki jih ponuja vaša banka in niso vezani na interventni zakon. V tem primeru morate kontaktirati svojega bančnika.

Družbe (to ne velja za fizične osebe) morajo vlogi priložiti opis poslovnega položaja (navedbo vzrokov in predložitev dokazov za bistveno zmanjšanje obsega dela in

poslovanja ter načrt posloводства o ukrepih za vzpostavitev likvidnosti) in podati utemeljitev, razen če opravljajo dejavnost, za katero je bilo z vladnim ali občinskim odlokom določeno, da se opravljanje storitve oziroma prodaja blaga zaradi epidemije virusa začasno prepove. Velike gospodarske družbe morajo banki

enkrat mesečno poročati o izvajanju načrta o ukrepih za vzpostavitev likvidnosti in drugih spremembah njihovega poslovnega položaja.

Nadzor nad izvajanjem zakonskih določb opravlja Banka Slovenije, razen za fizične osebe, ki jih izvaja Tržni inšpektorat Republike Slovenije. ●

POKOJNINE V LETU 2020

✎ Tina Grošelj

Seniorji v Dnevnem centru na Inštitutu za senzorično in jezikovno nevrologijo v Linzu

V letu 2020 bodo uveljavljeni ukrepi, s katerimi želi država izboljšati položaj upokoјencev in uživalcev invalidskih pokojnin.

Redna uskladitev pokojnin v letu 2020 je znašala 3,2 odstotka. Upokoјenci so dodatek prejeli s februarsko pokojnino, s poračunom za januar.

Enkratni solidarnostni dodatek za upokoјence je bil izplačan 30. aprila, skupaj s pokojnino oziroma nadomestilom.

Poleg upokoјencev bodo do enkratnega solidarnostnega dodatka upravičeni brezposelni prejemniki nadomestil iz invalidskega zavarovanja. Dodatek je bil izplačan 30. aprila, skupaj s pokojnino oziroma nadomestilom.

Višina enkratnega solidarnostnega dodatka je odvisna od višine pokojnine:

- 300 evrov bodo prejeli upokoјenci, ki prejemajo pokojnino do višine 500 evrov;
- 230 evrov bodo prejeli upokoјenci, ki prejemajo pokojnino v višini od 500,01 do 600 evrov;
- 130 evrov bodo prejeli upokoјenci, ki prejemajo pokojnino v višini od 600,01 do 700 evrov.

Prejemek se ne bo všteval v dohodek za ugotavljanje upravičenosti do pravic iz javnih sredstev po zakonu, ki ureja socialno varstvene prejemke, saj je

osnovni namen dodatka izboljšanje socialnega položaja upravičencev. Prav tako od prejetega solidarnostnega dodatka ne bo treba plačati dohodnine in prispevka za zdravstveno zavarovanje. Dodatek tudi ne bo predmet nobene izvršbe.

Izredna uskladitev pokojnin v letu 2020 je določena v 6. členu Zakona o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela v javnem sektorju ter izredni uskladitvi pokojnin. Izvedena bo decembra 2020 in bo znašala 6,5 evra, če bo gospodarska rast za leto 2019 preseгла 2,5 odstotka bruto domačega proizvoda. Sklep o višini gospodarske rasti v letu 2019 bo vlada objavila v Uradnem listu do 30. septembra 2020.

V letu 2020 bo uživalcem pokojnin in uživalcem nadomestil iz invalidskega zavarovanja izplačan tudi letni dodatek:

- 440 evrov za prejemnike pokojnin do 500,00 evrov;
- 300 evrov za upokoјence s pokojnino od 500,01 do 600 evrov;
- uživalcem pokojnin, ki prejemajo pokojnino v znesku od 600,01 do 710,00 evrov, se letni dodatek izplača v višini 240,00 evrov;
- prejemnikom pokojnin od 710,01 do 860,00 evrov se letni dodatek izplača v višini 190,00 evrov;
- kdor prejema pokojnino, višjo od 860,01 evra, se letni dodatek izplača v višini 130,00 evrov.

Enkratnega letnega dodatka bodo deležni tudi uživalci nadomestil iz drugega in tretjega odstavka 95. člena ZPIZ-2:

- prejemnik nadomestila v znesku do 710 evrov prejmejo 240,00 evrov;
- prejemniki nadomestil v znesku od 710,01 do 860,00 evrov prejmejo 190,00 evrov;
- tisti, ki prejemajo nadomestilo, višje od 860,01 evra, bodo prejeli 130,00 evrov.

V znesek pokojnine za obračun letnega dodatka se upoštevajo vsi prejemki upokoјenca. ●

GLUHOTA

📷 Povzela: Aleksandra Rijavec Škerl (vir: www.zveza-gns.si)

Foto: Audio BM

Po svetu živi okoli 75 milijonov gluhih, v Sloveniji 1500, od tega je okoli tisoč uporabnikov slovenskega znakovnega jezika kot prvega jezika.

Po klasifikaciji Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) je gluhotna ena najtežjih invalidnosti. Gluho osebo opredeljuje izguba sluha na frekvencah 500, 1000 in 2000 Hz povprečno na ravni 91 dB ali več. Zaradi okvare sluha imajo gluhe in težko naglušne osebe velike težave pri sporazumevanju in vključevanju v okolje, v katerem živijo, se izražajo, ustvarjajo, delajo ali preživljajo prosti čas, kar lahko vodi v različne oblike socialne izključenosti.

Senzorni invalidi oziroma invalidi sluha imajo »izgubo ali omejitev možnosti za enakopravno in samostojno sodelovanje na mnogih področjih družbenega življenja: pri informiranju, komunikaciji, izraževanju, političnem udejstvovanju (...) zaradi pomanjkljivosti oz. neprilagojenosti v okolici« (Konvencija OZN o pravicah invalidov).

Čeprav gluhi v svetu veljajo za skupino težje prizadetih invalidov, se v Sloveniji še vedno uporabljajo določila zveznega samoupravnega Sporazuma o seznamu telesnih okvar iz leta 1983, ki gluhe uvršča v 70-odstotno telesno okvaro, zaradi česar jim ni priznan status invalida.

Posledice gluhotne

Gluhotna je nevidna invalidnost, ki ni samo telesna (anatomska in fizična) nepovratna poškodba, ampak vključuje tudi pomanjkanje slušnega doživljanja, kar ima številne posledice: somatske, psihične in socialne zaradi omejene zmožnosti glasovno-jezikovne komunikacije. Za gluhe osebe se štejejo tudi tiste osebe, ki za sporazumevanje uporabljajo znakovni jezik.

Posledice gluhotne so odvisne od vzrokov in okvar in od tega, kako uspešno se je oseba po okvari sluha rehabilitirala. Gluhotna lahko povzroča osamljenost, oseba zavrača podporo okolice, se umika v notranost in ima stalen občutek izoliranosti in ogroženosti. Gluha oseba je vseskozi stisnjena v kot informacijske

blokade, je v podrejenem položaju glede na slišče informatorje in ima venomer občutek odvisnosti, kar posledično vpliva na nezaupanje do sliščih.

Sporazumevanje gluhih v svojem, slovenskem znakovnem jeziku, možnost bivanja in druženja v skupnosti sebi enakih ter vključevanje v širšo družbo s pomočjo tolmača SZJ in drugih komunikacijskih pripomočkov je ključnega pomena pri zagotavljanju osnovnih življenjskih potreb in ohranjanje mentalnega zdravja gluhih.

Glede na surdološke kriterije se populacija gluhih deli na:

- prelingvalno gluhe osebe,
- postlingvalno gluhe osebe in
- naglušne osebe (prelingvalno in postlingvalno)

Vsaka skupina ima specifične potrebe, še posebej glede govorno-socialne komunikacije in socializacije.

Prelingvalno gluhe osebe

V to skupino spadajo gluhe osebe brez psihosocialnega doživljanja zvočnega sveta, ki so izgubile sluh takoj po rojstvu ali najpozneje do tretjega leta starosti. Zanje je značilno, da se niso naučile glasovno-jezikovnega sporazumevanja na podlagi slušnega doživljanja. Pri njih ni slušne (avditivne) in jezikovne (lingvistične) zaznave, zato je njihova osrednja komunikacija zaznavanje z vidom. Za govorno-socialno sporazumevanje uporabljajo neverbalni sistem komunikacije, predvsem kinetične oblike (znakovni jezik, gib, mimika, pantonima).

Prelingvalno gluhe osebe imajo slabo artikuliran govor, ki je težko razumljiv, zato so pogosto psihosocialno osamljene.

Postlingvalno gluhe osebe

Sem spadajo vse pozneje oglušele osebe, ki so pred tem spontano, s poslušanjem, usvojile glasovno-jezikovno sporazumevanje. Te sicer obvladujejo avditivne in lingvistične zaznave, vendar je zanje v dani situaciji pri glasovno-jezikovnem sporočilu sogovornika odločilen vizualni segment. S sogovornikovega obraza in ustnic »preberejo« – odčitavajo glasovno sporočilo, pri čemer je v optimalnih razmerah (frontalen pogled, jasen govor z odpiranjem ust, brez brkov) razumljeno 70 odstotkov sporočila, sicer pa bistveno manj. ●

NAGLUŠNOST

✉ Aleksandra Rijavec Škerl (vir: www.zveza-gns.si in e-uprava.gov.si/)

Po statutu Mednarodne zveze naglušnih oseb pojem »naglušen« opredeljuje osebe z izgubo sluha z omejeno sposobnostjo poslušanja

in razumevanja, ki običajno komunicirajo z govorom.

Po statutu zveze je naglušna oseba posameznik z izgubo sluha od 31 % do 95 % po Fowlerju, ki se pri sporazumevanju naslanja na ostanke sluha s slušnim aparatom ali brez njega, z ogledovanjem z ust in drugimi akustičnimi ter psihosocialnimi prilagoditvami, njegovo glavno sredstvo

sporazumevanja pa je govor. Kot naglušne so opredeljene tudi kasneje oglušele osebe z izgubo sluha več kot 95 % po Fowlerju, če je ohranjena funkcija govora in poslušanja.

Klasifikacija naglušnosti

V Sloveniji se uporablja naslednja klasifikacija oseb z izgubo sluha:

Stopnja v dB (decibeli)	Opis izgube sluha	Vpliv na komunikacijo
od 10 do 15 dB	Normalno slišanje	Nobene ovire v komunikaciji.
od 16 do 25 dB	Rahla, neznatna	V tihih okoljih oseba nima težav z razumevanjem, v hrupnih okoljih oz. prostorih pa ima težave pri razumevanju šibke jakosti govora.
od 26 do 40 dB	Lažja	V tihih pogovornih situacijah, kjer je snov poznana in besednjak omejen, oseba nima težav pri komuniciranju. Slaboten, tih govor ali govor na razdalji težko sliši, čeprav je hrup minimalen. Debate v razredu, skupini so komunikacijski izziv.
od 41 do 55 dB	Zmerna	Oseba sliši govor le od blizu. Skupinske aktivnosti, kot so npr. govorne situacije v razredu, so komunikacijski izziv.
od 56 do 70 dB	Zmerno težka	Oseba lahko sliši le glasen, čist govorni signal. Več težav ima pri skupinskih situacijah. Velikokrat je razumevanje govora opazno moteno. Tudi govor naglušnega je rahlo moten.
od 71 do 90 dB	Težka	Oseba ne more slišati govora, razen če je ta zelo glasen, a tudi takrat ne more prepoznati vseh besed. Zvoki okolja so prisotni, vendar jih oseba ne more identificirati. Posameznikov govor ni povsem razumljiv.
od 91 in več dB	Globoka, zelo težka	Oseba lahko sliši posamezne glasne zvoke, medtem ko govora ne more zaznavati. Vzpostavi se osnovno sporazumevanje. Posameznikov govor, če je sploh razvit, ni razumljiv.

Po določilih samoupravnega Sporazuma o seznamu telesnih okvar iz leta 1983, ki v Sloveniji še vedno velja, se naglušnim osebam prizna določen odstotek telesne okvare, ki je vezan na obojestransko hudo naglušnosti, in sicer:

1. Skupna izguba sluha	od 60 % do 70 %	po Fowlerju 40 %
2. Skupna izguba sluha	od 70 % do 90 %	po Fowlerju 50 %
3. Skupna izguba sluha	od 90 % do 95 %	po Fowlerju 60 %
4. Skupna izguba sluha	nad 95 %	po Fowlerju 70 %

POSTOPEK PRIDOBITVE SLUŠNEGA APARATA

✎ Aleksandra Rijavec Škerl (vir: predstavitvena prezentacija – Adem Jahjefendić in www.zzzs.si/)

Sara Savnik, miss universe 2013, nosi vušesna slušna aparata. (Foto: osebni arhiv S. Savnik)

Če menite, da slabo slišite, se morate oglasiti pri osebni zdravniku. Ta vam bo pregledal zunanji del ušesa in sluhovod. Z vami se bo pogovoril tudi o vzrokih za slabši sluh. Če bo ugotovil, da gre za težave s sluhom, vas bo napotil na pregled k ORL-specialistu.

V ORL-ambulantni vam bodo izmerili sluh z avdiometrom, ki je najpogostejša preiskava za ugotavljanje stopnje izgube sluha. Zavarovane osebe imajo pravico do slušnega aparata za eno ali obe ušesi, če gre za enostransko ali obojestransko izgubo sluha, ki je z zdravljenjem ni mogoče izboljšati.

Dodatni pogoj za pridobitev pravice do slušnega aparata je, da je s tonsko in govorno preiskavo

sluha in testiranjem karakteristik slušnega aparata ugotovljeno, da je s slušnim aparatom mogoče doseči rehabilitacijski učinek.

Na podlagi zgoraj navedenih ugotovitev bo ORL-specialist predpisal slušne aparate in skupaj z izdelanim avdiogramom izdal tudi napotnico za slušni aparat.

Zavarovane osebe pa imajo pravico do slušnih aparatov le, če jih tudi uporabljajo. Po prejemu testnega slušnega aparata in opravljenih vajah za uporabo aparata se mora zavarovana oseba v treh mesecih oglasiti pri dobavitelju, da preveri, ali je zavarovana oseba aparat v resnici uporabljala. Po opravljenih vajah in ugotovitvi, da ga zavarovana oseba uporablja, izda napotni zdravnik za-

varovani osebi Naročilnico za medicinski pripomoček. Če zavarovana oseba aparata ne uporablja, ga je dolžna vrniti dobavitelju.

Pravice in standardi

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) je pred leti uvedel tako imenovani »cenovni standard« za slušne aparate, izhajajoč iz takrat povprečne cene analognih aparatov.

Zdravstveno zavarovanje krije stroške slušnega aparata:

1. zaušesni aparat (levi in desni) v vrednosti 299,36 EUR,
2. vušesni aparat (levi in desni) v vrednosti 311,97 EUR.

Obvezno zdravstveno zavarovanje krije tudi izdelavo t. i. olive (slušnega vložka). Pravica od olive je vezana na pravico do slušnega aparata. Zavarovane osebe so upravičene do dveh različnih oliv:

1. individualna oliva (trd fotoplast) v vrednosti 12,15 EUR,
2. individualna oliva L (mehki fotoplast) v vrednosti 17,75 EUR.

Vsi dobavitelji v Sloveniji ponujajo standardne slušne aparate v zgoraj omenjenem cenovnih razredih, seveda pa tehnika omogoča tudi izboljšane slušne aparate. Več ko je teh možnosti, dražji je aparat. Če se posameznik odloči za nadstandardni aparat, mora razliko v celoti kriti sam.

ZZZS pa v okviru posebnega postopka plača nadstandardni slušni aparat v dogovorjeni ceni otrokom in mladostnikom do 20. leta, ker naj bi omogočal boljši razvoj govora, razumevanje in sporazumevanje.

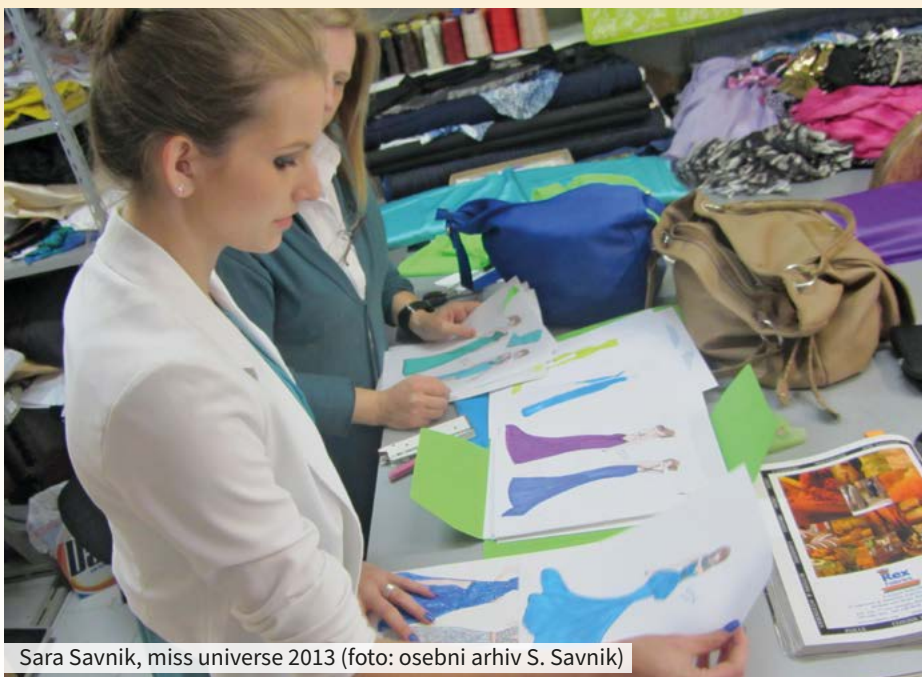
Možnosti pridobitve slušnega aparata z doplačilom

Zavarovana oseba, ki ima pravico do slušnega aparata v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, si lahko izbere tudi nadstandardni slušni aparat, vendar mora v tem primeru razliko med cenovnim standardom in ceno nadstandardnega slušnega aparata kriti sama.

Pri tem zavarovana oseba podpiše izjavo, s katero se seznani s pravicami iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in prevzame nase sorazmerni del stroškov, ki nastanejo pri dobavi, vzdrževanju in popravilu nadstandardnega pripomočka.

Pravica do zahtevnega slušnega pripomočka

Med zahtevnejše slušne pripomočke spadajo digitalni slušni aparati, aparat za nadomestno sporazumevanje in aparat za boljše sporazumevanje. O pravici do zahtevnejših slušnih pripomočkov odloči imenovani zdravnik ZZZS, in sicer na predlog zdravnika specialista otorinolaringologa. Imenovani zdravnik ZZZS tako z odločbo odloči, ali zavarovana oseba izpolnjuje medicinske kriterije, pri katerih ima pravico do zahtevnejših slušnih pripomočkov. Medicinski kriterij pri aparatu za nadomestno sporazumevanje sta tako afazija in težka telesna

Sara Savnik, miss universe 2013 (foto: osebni arhiv S. Savnik)

prizadetost, pri aparatu za boljše sporazumevanje pa enostranska ali obojestranska izguba sluha, odobren slušni aparat in dejstvo, da oseba hodi v redno šolo do 15. leta starosti.

Trajnostna doba slušnega aparata

Obdobje, pred iztekom katerega zavarovanec ni upravičen do novega pripomočka v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, imenujemo trajnostna doba pripomočka.

Zavarovana oseba ima še pred iztekom trajnostne dobe pravico do novega pripomočka, če so nastale anatomske in funkcionalne spremembe, zaradi katerih je postal pripomoček neustrezen.

Predlog za nov pripomoček pred iztekom trajnostne dobe poda pooblaščen zdravnik, o upravičenosti pa odloča imenovani zdravnik ZZZS.

Trajnostna doba:

- za otroke do dopolnjenega 6. leta starosti – 2 leti,
- za otroke od 6. leta do dopolnjenega 15. leta starosti – 3 leta,
- za druge zavarovane osebe – 6 let
- za naglušne zavarovane osebe do 20. leta starosti, ki imajo digitalni slušni aparat, ki jim omogoča boljši razvoj govora, razumevanja in sporazumevanje od standardnega aparata – 5 let.

Garancija in stroški popravil

Pravica do slušnih aparatov vključuje tudi vzdrževanje in po-

Slušni aparati Unitron sonic

pravila zaušesnih in vušesnih slušnih aparatov. Kot vzdrževanje se štejejo zamenjave potrošnih delov in storitve, ki jih je treba izvesti v določenem obdobju v skladu z navodili proizvajalca, ali če je to potrebno zaradi zagotavljanja uporabe medicinskega pripomočka v skladu z namenom, kot ga je določil proizvajalec. Popravila pa so zamenjave delov, ki ne zagotavljajo več funkcionalne ustreznosti medicinskega pripomočka in storitve, povezane z zamenjavo teh delov.

Zavarovana oseba ima pravico do vzdrževanj in popravil za in vušesnih slušnih aparatov v skupni višini največ 50 % vrednosti prejetih slušnih aparatov, pri čemer se stroški vzdrževanj ne seštevajo s stroški popravil.

Izbira dobavitelja

Izbir dobavitelja je najpomembnejši korak do boljšega sluha.

Med osebjem dobavitelja je vedno slušni akustik tisti, ki skupaj vami poslušati izbrati ustrezen model slušnega aparata, ki vam ga bo nastavil in pri katerem boste reševali morebitne težave slušnim aparatom.

Vse to je vključeno v ceno slušnega aparata.

Najpomembnejše je, da najdete slušnega akustika, s katerim se boste razumeli, ki je dovolj strokoven, da vas bo znal voditi in vam pomagati pri prilagajanju slušnih aparatov vašim potrebam in željam.

Treba se je zavedati, da tudi najboljši slušni aparat ne bo uporaben, če ne bo v celoti prilagojen vam.

Način izdaje testnega slušnega aparata

Zavarovana oseba na podlagi naročilnice, ki jo je izdal ORL-specialist, prejme testni slušni aparat pri dobavitelju, ki ima z ZZZS sklenjeno pogodbo.

Dobavitelj zavarovani osebi izda tudi olivo.

Zavarovana oseba sama izbere model slušnega aparata in dobavitelja, pri katerem bo nabavila slušni aparat.

Zavarovana oseba ob prevzemu testnega slušnega aparata prejme reverz za obdobje treh mesecev, s katerim se zaveže, da bo slušni aparat vrnila po opravljenem testiranju ali pa bo dobavitelju predložila naročilnico za izdajo slušnega aparata.

Preizkus slušnega aparata

Slušni aparat morate uporabljati redno vsaj 14 dni oziroma do največ tri mesece.

V tem času slušni akustik preveri, ali ste aparat uporabljali redno in ali znate z njim ravnati; o tem izda potrdilo.

Če ne, se izvedejo dodatne nastavitve ali izbor novega aparata (po potrebi lahko tudi dobavitelja) ter ponovi preizkus.

Zamenjava dobavitelja

Med preizkušanjem testnega slušnega aparata lahko zavarovana oseba testirani slušni aparat kadar koli vrne dobavitelju, pri katerem je prejela slušni aparat.

Pri vračilu ji je dobavitelj dolžan izročiti kopijo naročilnice in potrdilo o vračilu.

Zavarovana oseba zadrži olivo. Pri drugem dobavitelju lahko s kopijo naročilnice v trimesečno testiranje prevzame drug slušni aparat.

Zavarovana oseba ni dolžna pojasnjevati razloga za vračilo testnega slušnega aparata.

Kontrola pri specialistu ORL

Po preizkusu se morajo vsi, ki prvič uporabljajo slušni aparat, zglasiti pri specialistu ORL.

Specialist sodeluje z defektologom, ki s preizkusom preveri, ali

zna naglušna oseba z aparatom ravnati, ali je z njim zadovoljna, kako sliši tone in govor, kako se navaja na poslušanje, dobi pa tudi navodila za poslušanje v različnih okoljih.

Če je potrebno, se opravijo dodatne vaje. Ob zadovoljivi rehabilitaciji zdravnik predpiše slušni aparat.

Testni aparat je zavarovana oseba dolžna vrniti dobavitelju.

Dobavitelji so dolžni zavarovani osebi ob izročitvi slušnega aparata priložiti vsa ustrezna navodila za uporabo in ravnanje z njim ter izstaviti garancijski list. Vse mora biti v celoti v slovenskem jeziku in jasno zapisano.

Vzdrževanje slušnega aparata

Pravica do slušnega aparata vključuje tudi stroške rednega vzdrževanja aparata. ZZZS je uredil zagotavljanje slušnih aparatov, vključno z vzdrževanjem, popravili in zamenjavo delov za standardne slušne aparate, do 50 % vrednosti v času trajnostne dobe.

Pravico do vzdrževanja slušnega aparata uveljavlja zavarovana oseba pri dobavitelju, pri katerem je aparat nabavljen. Pri uveljavljanju te pravice ni potrebna naročilnica.

Uporabniki nadstandardnih slušnih aparatov krijejo samo ustrezni delež stroškov za nadomestne dele in redno vzdrževanje.

Kaj zajema vzdrževanje?

- Vzdrževanje zajema:
- 6-krat čiščenje slušnega aparata v celoti trajnostni dobi ali enkrat na leto,
 - kontrolni pregled po potrebi,
 - ponovne prilagoditve oziroma nastavitve,
 - zamenjavo manjših delov,
 - delo, povezano z vzdrževanjem.

ANTON PETRIČ JE NOVI SEKRETAR EDSO

✉ Tina Grošelj

Po razrešitvi Philipa Gerrarda, dosedanjega generalnega sekretarja Evropske zveze za šport gluhih (EDSO), je ta pomembna evropska organizacija za razvoj športa gluhih in izvedbo evropskih športnih tekmovanj dobila novega generalnega sekretarja. Do potrditve na prihodnjem kongresu, ki bo potekal predvidoma jeseni v Københavnu, bo funkcijo začasno opravljal Slovenec Anton Petrič.

Izbira ni prišla po naključju, je odločitev izvršnega odbora pojasnil predsednik zveze EDSO Iosif Stavrakakis. Petrič je namreč dolgoletni sekretar Športne zveze gluhih Slovenije in ima dolgoletne izkušnje pri organiziranju športnih tekmovanj za gluhe v Sloveniji. Prav tako je že dve desetletji delegat in slovenski predstavnik v Evropski zvezi za šport gluhih, v kateri je med letoma 2006 in 2008 sodeloval pri pripravi njenega novega statuta, ki so ga delegati potrdili na skupščini v Bratislavi.

Med najpomembnejšimi cilji njegovega delovanja bo sprememba statuta EDSO: »Usklajen bo s smernicami Mednarodnega olimpijskega komiteja in olimpijskega gibanja. Dobil bom tudi večja pooblastila, moja funkcija bo nadgrajena v izvršnega direktorja. Posledično bodo tudi moje obveznosti večje, saj bom moral poskrbeti za večjo finančno stabilnost evropske zveze, predvsem pa zagotoviti dodatne vire financiranja. V sodelovanju z izvršnim odborom bom poskrbel za kontinuiteto izvedbe evropskih prvenstev. Preprečiti želim prakso iz preteklih let, ko nobena država ni prevzela izvedbe in so tekmovanja preprosto odpadla,« pojasnjuje načrtane prednostne naloge Petrič.

Kot je še dejal 54-letni dolgoletni strokovni sodelavec Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, ostaja zaposlen v svoji stari službi. Delo bo v Ljubljani še naprej nemoteno opravljal. »Čeprav ima EDSO sedež v Bruslju, bom imel z izvršnim odborom sestanke na daljavo prek sodobnih komunikacijskih orodij, administrativno delo in pregledovanje finančnega poslovanja pa izvajal na daljavo. Prav tako bom na daljavo v stiku z nacionalnimi športnimi zvezami gluhih in organizacijskimi odbori evropskih prvenstev,« predstavlja načrt svojega dela Petrič, sicer več uporabnik mednarodne kretnje. Med svojim mandatom si želi izboljšati tudi sodelovanje z mednarodnimi panožnimi zvezami in doseči boljšo prepoznavnost športa gluhih v posameznih športnih panogah.

Iz Evropske zveze za šport gluhih prihaja še ena pomembna novica. Sabina Hmelina, nekdanja vrhunska športnica in dobitnica olimpijske medalje v alpskem smučanju ter zdajšnja predsednica Športne zveze gluhih Slovenije, je bila imenovana za tehnično direktorico za kegljanje gluhih. Odgovorna bo za sodelovanje z organizacijskim odborom nacionalne športne zveze gluhih, ki bo gostiteljica evropskega prvenstva v kegljanju, in nadzorovala potek tekmovanja, da bo v skladu s pravili mednarodne kegljaške zveze. Glede na trenutno dogajanje po svetu, ko je bila marca razglašena pandemija bolezni covid-19, so vsa načrtovana evropska tekmovanja trenutno zaustavljena. Spomnimo pa, da je bilo zadnje evropsko prvenstvo v kegljanju pred dvema letoma v Avstriji. Takrat je Nemčija napovedala izvedbo naslednjega, tretjega evropskega prvenstva, ki naj bi potekalo leta 2022. Več bo znano po kongresu Evropske zveze za šport gluhih, ki je za zdaj predviden v pozni jeseni. ●

ŠPORT GLUHIH IN NOVI KORONAVIRUS

Anton Petrič

Slovenski gluhi košarkarji tretji na svetu v Atenah leta 2002

Samo Petrač (št. 32) – bronasta medalja v kolesarski dirki 100 km na olimpijskih igrah gluhih, Sofija 1993

Ko je izbruhnila virusna bolezen, imenovana covid-19, ki jo povzroča novi koronavirus, in se razširila na več držav po svetu, je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) 11. marca razglasila pandemijo.

Pandemija je negativno vplivala na svetovni šport.

Obstala so ligaška tekmovanja, odpovedana so evropska, celinska in svetovna prvenstva. Tudi največji komercialni športi, v katerih se obračajo ogromne količine denarja, niso odporni proti temu. NBA je ustavila vse košarkarske tekme, formula 1 miruje, nogometna liga prvakov je zastala.

Največji udarec športu pa je predstavitev olimpijskih in paraolimpijskih iger v Tokiu na leto 2021. Japonska se je za organizacijo iger odločila, da bi svetu pokazala, da je premagala katastrofe v zadnjih letih, ko sta jo prizadela cunami in jedrska nesreča v Fukušimi. Zdaj pa je doživela nov šok, ki ga bo morala spet nekaj časa prebolevati. »Olimpijske in paraolimpijske igre bodo takrat potekale v polnem programu, kot dokaz zmage nad novim koronavirusom,« je povedal japonski premier Šinzo Abe. Kljub predstavitvi obojih iger bodo obdržali ime Tokio 2020.

Predstavitve paraolimpijskih iger bo vplivala na kvalifikacije za paraolimpijske igre oziroma na to, ali bo še mogoče pozneje letos priti do uvrstitve na tekmovanje, kjer je zaradi manjšega števila udeležencev in zaradi kvot in omejitev po športih zelo težko priti

Sabina Hmelina, srebrna v smuku na olimpijskih igrah gluhih, Švedska 2003

Najuspešnejše olimpijske igre gluhih za Slovenijo, Yllas 1995 – 7 medalj

do tekmovalne vstopnice. Ena od teh kvalifikacijskih postaj bi morala biti tudi v Sloveniji, turnir v namiznem tenisu v Laškem, ki pa bo zanesljivo prestavljen, najverjetneje šele na leto 2021. Slovenski parašportniki so ostali brez tradicionalnega namiznoteniškega turnirja v Laškem, ki bi moral biti maja, ter brez evropskega prvenstva v strelstvu, ki bi moralo biti junija.

Šport gluhih na mednarodni ravni se ni izognil pandemiji novega koronavirusa. Prva žrtev je bilo svetovno prvenstvo gluhih v odbojki, načrtovano od 2. do 11. julija 2020 v Chianciano Termah na Sardiniji. Sledili so odpovedi prvenstev:

- Svetovno prvenstvo gluhih v judu, 14.–19. april 2020, Pariz (Francija)
- Svetovno prvenstvo gluhih v rokoborbi, 1.–10. junij 2020, Trabzon (Turčija)
- Svetovno prvenstvo gluhih v strelstvu, 14.–20. junij 2020, Luzern (Švica)
- Svetovno prvenstvo gluhih v namiznem tenisu, 20.–27. julij 2020, Baden (Avstrija)

Mednarodni komite za šport gluhih (ICSD) se bo konec aprila sestal in najverjetneje sprejel odločitev, da se odpovejo še preostala svetovna prvenstva gluhih v letošnjem letu in kvalifikacijske tekme za uvrstitev na olimpijske igre gluhih, ki bo decembra 2021

Eva Zorko – dvakratna svetovna prvakinja v judu leta 2004

v Braziliji. Kvalifikacijske tekme in turnirje bi prestavili na prvo polletje leta 2021, tako da bo dovolj časa za postavitve tekmovalnega programa na olimpijskih igrah gluhih istega leta.

Tudi Evropska športna organizacija gluhih (EDSO) je proaktivno pristopila k ukrepom. V skladu z dogovori z organizacijskimi odbori gostiteljev je odpovedala oziroma prestavila letošnja evropska prvenstva gluhih. Skladno z odpovedjo evropskih prvenstev gluhih je odpovedala tudi letošnji kongres Evropske športne organizacije gluhih, načrtovan od 24. do 26. julija v Københavnu na Danskem.

Jože Kerec (na levi) skupaj z jugoslovanskimi šahisti ekipni svetovni prvaki v Albufeiri (Portugalska) leta 1986

Pandemija novega koronavirusa je pustila tudi posledice v športu gluhih v Sloveniji. Športna zveza gluhih Slovenije je odpovedala državna prvenstva gluhih do konca letošnjega aprila. Odpovedala je tudi mednarodni teniški turnir gluhih v Portorožu, ki bi ga izvedla 8. in 9. maja. Kako bo z izvedbo državnih prvenstev gluhih v maju in juniju, bo odvisno od vladnih ukrepov, v kakšnem obsegu se bodo lahko izvedla športna tekmovanja v Sloveniji.

Odpira se tudi vprašanje financiranja priprav in udeležbe gluhih športnikov na mednarodnih tekmovanjih, ki je odvisno od priliva sredstev Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO). FIHO prejema sredstva od Loterije Slovenije, ki pa je s 16. marcem 2020 zaprla prodajna mesta specializirane mreže. Igre Loterije Slovenije so dostopne le na eloterija.si in prek mobilne aplikacije ter na nekaterih prodajnih mestih drugih ponudnikov. Iz poročil Loterije Slovenije je razvidno, da so vplačila za njihove igre precej upadla, tako da bo to vplivalo tudi na financiranje FIHO, kar prinaša negativne posledice tudi na sofinanciranje programov humanitarnih in invalidskih organizacij. Financiranje športa gluhih je močno odvisno od teh sredstev, zato je težko napovedati nadaljnji potek dogodkov, povezanih z aktivnostjo športa gluhih doma in v tujini. ●

PRIJAVA NA SMS-OBVESTILA

S kratkimi telefonskimi obvestili želi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije obveščati uporabnike o izrednih dogodkih, novicah in ukrepih, ki so pomembni za uporabnike.

Prejemanje naših SMS-obvestil je za uporabnike brezplačno.

Podatki o uporabniku – priimek in ime *

Mobilna tel. številka
(vpisati brez presledkov in ločil) *

* zahtevani podatki

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju: izvajalec) se zavezuje, da bo skrbno varovala osebne podatke uporabnikov, pridobljene ob prijavi v sistem za obveščanje. Podatki se bodo zbirali, pridobivali, hranili in obdelovali izključno za namene obveščanja o izrednih dogodkih in za namene obveščanja o dogodkih, povezanih z aktivnostmi izvajalca.

Podatki so varovani v skladu z zahtevami zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakona, ki ureja elektronsko poslovanje ter elektronski podpis. Izvajalec se zavezuje, da bo zbrane podatke hranil le toliko časa, kot je potrebno za doseg namena, zaradi katerega so bili zbrani.

Uporabnik v postopku registracije posreduje zahtevane osebne podatke. Vsak uporabnik samostoj-

no odgovarja za vsebine, ki jih vpiše ob spletni prijavi. Uporabnik potrjuje, da je bil pred registracijo ustrezno seznanjen z obsegom in namenom obdelave osebnih podatkov, ki jih je dal na voljo ob registraciji. Uporabnik ob registraciji podaja osebno privolitev, da lahko izvajalec obdeluje osebne podatke, ki jih uporabnik posreduje ob prijavi v sistem za obveščanje.

Izvajalec se zavezuje, da osebnih podatkov in kontaktnih informacij uporabnikov ne bo uporabljal v druge namene ter jih brez izrecnega dovoljenja uporabnika, razen če bi to zahtevala veljavna zakonodaja, ne bo razkril tretjim osebam. V času upravljanja z osebnimi podatki ima posameznik v skladu z veljavno zakonodajo možnost vpogleda, prepisa, kopiranja, dopolnitve, popravkov, blokiranja in izbrisa osebnih podatkov v zbirki podatkov. Izvajalec bo pridobljene podatke varoval in preprečeval njihovo zlorabo. Osebne podatke lahko izvajalec uporablja do preklica prijave.

Izpolnjeni obrazec pošljite na:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Drenikova 24

1000 Ljubljana

ali

po telefaksu: 01 500 15 22

Kraj in datum:

Podpis uporabnika:

KAKO DIHA ZEMLJA?

✉ Sabina Hmelina in Valerija Škof

Zemlja, ki je nastala pred okoli 4,75 milijarde let, je tretji planet osončja in edini, na katerem je življenje. Je največji trden planet, na katerem približno 70 odstotkov površine pokrivajo oceani s slano vodo, preostalo pa so celine in otoki. Premer Zemlje je 12.756 kilometrov. Zemlja potrebuje eno leto, da obkroži Sonce, in to s hitrostjo več kot sto tisoč kilometrov na uro. Zanimivo pa je, da te hitrosti ne opazimo niti ne čutimo. Zdaj pa dovolj o Zemlji in gremo naprej. V petek, 20. marca 2020, se je začela pomlad. Takrat je zemeljska energija najmočnejša in dnevi so vse daljši. Pomlad je rojstvo novega življenja.

Zakaj? Zdaj bomo zdaj spoznali, kako planet v resnici diha. Ko Zemlja vdihne, nastopi zima, poveča se količina kisika in zmanjša količina ogljikovega dioksida. Spomladi in kasneje poleti pa Zemlja počasi izdihuje in se počasi večja količina ogljikovega dioksida. V takem dihanju se letni časi izmenjujejo v nedogled.

To je podobno kot pri pljučih, ki zrak vdihnejo in izdihnejo, le da zrak nikoli ne zapusti Zemlje. Kar pomeni, da je naš planet še kako živ. Ta pojav so japonski znanstveniki dokazali z meritvami sestave zraka po svetu. Prav tako so pri Nasi v zadnjih 20 letih s sateliti zbirali podatke o našem planetu in tam

so jasno videli, kako se Zemlja v letnih časih spreminja. Videli so, kako se Zemlja spreminja v letnih časih, kako se širijo in krčijo ledene ploskve, kako planet ozeleni, kako plankton spreminja barvo oceanov. Ko je v tropih deževna sezona, je tam bolj zeleno. Podobno je v oceanih, ko fitoplankton, to so mikroskopske rastline, ki živijo v oceanih, spreminja barvo oceana in je na Zemlji največji proizvajalec kisika, ki ga dihamo. Japonski znanstveniki pa opozarjajo, da količina ogljikovega dioksida – plina v zraku – zvišuje temperaturo, in moramo paziti, da okolja ne onesnažimo z ogljikovimi izpuhi. Če jih bo v zraku preveč, bo naš planet onesnažen. To pomeni, da bo prihajalo do motenj letnih časov in do vse večjih suš ter s tem tudi podražitve hrane. Zato je pomembno, da čim manj uporabljamo avtomobile in letala, da se izogibamo plastični embalaži, da recikliramo, kupujemo lokalno sadje in zelenjavo ter skrbimo za zelene gozdove. Zdaj ko smo zaradi pandemije novega koronavirusa več tednov v samoizolaciji, to pomeni tudi, da globalno gospodarstvo v večini miruje in se ne vozimo več toliko kot po navadi, manj je letalskih povezav, v tem času pa se je zrak na Zemlji precej očistil. Zdaj Zemlja lahko bolj zadiha. Dragi bralci, ne pozabimo, da je treba poskrbeti za naš planet, saj je edini dom, ki ga imamo zdaj in v prihodnosti. ●

 SPLETNA^{TV}
www.spletnatv.si

Drenikova 24
1000 Ljubljana

(01) 500 15 23
spletna.tv@zveza-gns.si

 Facebook/spletnaTV

 Youtube/spletnaTV

 Livestream/spletnaTV

SAMO ZA ČLANE!

inStep.si
by RT TRI

UGODNA PONUDBA VSEH VRST BATERIJ ZA SLUŠNE APARATE IN POLŽEVE VSADKE!

V spletni trgovini **www.instep.si** si lahko ogledate ugodno ponudbo vseh vrst baterij za slušne aparate in polževe vsadke. Za vas smo pripravili izbor baterij najbolj priznanih blagovnih znamk po ugodni ceni.

DURACELL

RAYOVAC

Energizer

ANSMANN

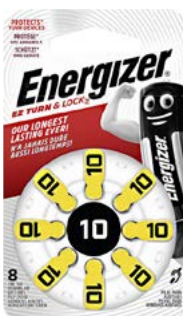
renata

Panasonic

SIEMENS

everActive

VARTA

NAJBOLJŠE CENE SAMO ZA ČLANE IN SVOJCE!

Da bo vaš nakup še bolj ugoden, smo za vas pripravili še **dodatnih 25 % popusta**.

Unovčite ga lahko z vnosom **promo kode BATERIJE** ob zaključku nakupa.

NAKUP BATERIJ ZA POLŽEVE VSADKE PREKO VREDNOTNICE

V podjetju RT-TRI vam baterije za polževe vsadke lahko zagotovimo preko vrednotnice. Postopek enostavno izpeljemo namesto vas!

NE SPREGLEJTE!

SVETOVANJE IN POMOČ PRI NAKUPU

Če potrebujete nasvet ali pomoč pri nakupu, nas pokličite na (01) 530 40 00 ali pa nam pišite na narocila@rt-tri.si. Z veseljem vam bomo pomagali!

Za vas smo še dodatno znižali cene vseh baterij vrhunskih blagovnih znamk **Panasonic** in **Ansmann!**

Akcija velja do razprodaje zalog!

RT TRI
V KORAKU S PRIHODNOSTJO

